

Πάντα τὰ ἔθνη

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΤΟΣ ΛΕ΄
ΤΕΥΧΟΣ 138
ΑΠΡΙΛΙΟΣ,
ΜΑΪΟΣ,
ΙΟΥΝΙΟΣ 2016

Σχόλια καί προτάσεις Ὁρθοδόξων ἐπιστημόνων ἀσχολουμένων μέ τήν Ἱεραποστολική ἐπί τοῦ προταθέντος κειμένου: «Ἡ ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ»

Ὡς πιστά μέλη τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς καί λαϊκοί, ἀσχολούμενοι ἐπιστημονικά μέ τήν Ἱεραποστολική, οἱ ὁποῖοι μέ πάθος ἀφιερῶσαμε τίς τελευταῖες δεκαετίες τήν ἐπιστημονική μας δραστηριότητα στήν ὀρθόδοξη κατανόηση τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας, ταπεινά ὑποβάλλουμε τίς σκέψεις καί προτάσεις μας στίς ἀρμόδιες Ἐπιτροπές τῶν Ἁγιοτάτων Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἐνθαρρυνόμενοι ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς κατά Ἰανουάριον τοῦ 2016 Συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως διευρυνθεῖ ἡ συνοδική διαδικασία μέ τή δημοσιοποίηση στό εὐρύτερο κοινό ὄλων τῶν συμφωνηθέντων Κειμένων, τῶν ὑποβληθέντων πρὸς συζήτηση καί τελική ἐγκριση ἀπό τήν Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Εἴμαστε ἐξαιρετικά εὐγνώμονες γιά τήν εὐκαιρία αὐτή, ἡ ὁποία ἐνισχύει τή συνοδικότητα τῆς Ἐκκλησίας μας, μέ τήν εὐκαιρία μάλιστα τῆς πρώτης συγκλήσεως μιᾶς πραγματικά Πανορθόδοξης Συνόδου μετὰ ἀπό τόσους αἰῶνες.

Ἐπιστολή μέ σχόλια καί παρατηρήσεις ἐπί τοῦ προταθέντος κειμένου: «Ἡ ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ» στήν Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (Ἰούνιος 2016), πρὸς τοὺς Προκαθημένους τῶν κατά τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καί τά λοιπὰ Μέλη τῶν Ἀντιπροσωπειῶν τους στήν προαναφερθεῖσα Σύνοδο, ἀπέστειλαν δεκαπέντε Ὁρθόδοξοι ἐπιστήμονες, κληρικοί καί λαϊκοί, ἐνασχολούμενοι μέ τόν κλῆδο τῆς Ἱεραποστολικῆς.

Τήν ἐπιστολή ὑπογράφουν οἱ κάτωθι: Ἐπίσκοπος Kisumu καί Δυτικῆς Κένυας κ. Ἀθανάσιος Akunda Δρ. Θ., Ἀρχιμ. κ. Ἀθανάσιος Elekiah Kihali Δρ.Θ., Πρεσβ. κ. Γρηγόριος Edwards Δρ. Θ., Πρεσβ. κ. Κοσμάς Ngige Njoroge Δρ. Θ., κ. Εὐανθία Ἀδαμτζιλοῦ Δρ.Θ., κ. Πέτρος Βασιλειάδης Ὁμότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου, κ. Εὐη Βουλγαράκη Δρ. Θ., κ. Νικόλαος Δημητριάδης Δρ. Θ., κ. Ivan Dimitrov Ὁμότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου, κ. Rastko Jovic Δρ. Θ., κ. Ἑλένη Κασσελοῦρη Δρ. Θ., κ. Δημήτριος Κεραμιδᾶς Δρ. Θ., κ. Θεοδόσιος Κυριακίδης Δρ. Θ., κ. Ἀθανάσιος Παπαθανασίου Δρ. Θ., καί κ. Νικόλαος Τσιρέβελος Δρ. Θ.

Χωρίς νά ἀρνούμαστε τή σημασία ὄλων τῶν ἀλλήλων συμφωνηθέντων κειμένων, τό κείμενο γιά τήν Ἀποστολή τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ἐν τῷ Συγχρόνῳ Κόσμῳ – τό ὁποῖο, ἐσκεμμένως, ὑποθέτουμε, ἐμφανίζεται πρῶτο στόν κατάλογο, τόν ὁποῖο ἡ Σύναξη τῶν Προκαθημένων ὑπέβαλε στή Σύνοδο – εἶναι ὑψίστης καί ἐξαιρετικῆς σημασίας. Ὅχι μόνο γιατί ἡ Ἐκκλησία ὑπάρχει γιά τόν κόσμο, καί ὄχι γιά τόν ἑαυτό της, ἀλλά καί γιατί ἔρχεται σέ μιά ἱστορική στιγμή, κατά τήν ὁποία ὁ ὅλος ὁ κόσμος, ἀνεξάρτητα ἀπό θρησκευτικές ἢ ἀκόμη καί μή-θρησκευτικές πεποιθήσεις, ἔχει μέ ἐνθουσιασμό ἀποδεχθεῖ δύο παρόμοια ἱεραποστολικά κείμενα: τήν περίφημη Ἀποστολική Προτροπή τοῦ Πάπα Φραγκίσκου *Evangelii Gaudium* (2013), καί σχεδόν ταυτόχρονα τή νέα ἱεραποστολική διακήρυξη τῆς παγκόσμιας χριστιανικῆς ἱεραποστολῆς: «*Together towards Life: Mission and Evangelism in Changing Landscapes*».

Ὡς ἐκ τούτου, θεωρήσαμε ἐπιτακτικό μας καθῆκον νά συμβάλουμε μέ τίς μικρές ἐπιστημονικές μας δυνάμεις, ὥστε μιά Ὁρθόδοξη παρόμοια διακήρυξη, ἡ πρώτη πού θά ἀπευθυνθεῖ *urbi et orbi* ἀπό ὅλες τίς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες μέ μιά φωνή, νά εἶναι ὅσο τό δυνατό ἀνθρωπίνως τελειότερη.

Ἐχοντας ἐπίγνωση ὅτι βρισκόμαστε σέ ἀρκετά προχωρημένο στάδιο αὐτῆς τῆς συνοδικῆς διαδικασίας ἀποφασίσαμε νά περιορίσουμε τίς παρατηρήσεις μας μόνο σέ λίγες ἀπολύτως ἀπαραίτητες προτάσεις.

Κατ' ἀρχήν υἰοθετοῦμε πλήρως ὅλες τίς παρατηρήσεις σχετικά μέ τήν ἀποστολή, τήν ἐκπαίδευση καί τά μέσα ἐνημέρωσης τῆς ομάδας τῶν ἐπιστημόνων, οἱ ὁποῖοι συναντήθηκαν στήν Κωνσταντινούπολη στίς ἀρχές τοῦ τ.ε., ἔπειτα ἀπό πρόσκληση τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου.

Τό ἐγκριθὲν κείμενο μέ τίτλο: «Ἡ ἀποστολή τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ», ἂν καί ἀποτελεῖ ἀναμφιβόλως θετική ἐξέλιξη μέ ἐξαιρετική σημασία, δίνει δυστυχῶς τήν ἐντύπωση

ὅτι ἀγνοεῖ ὅλα τά μεγάλα ἐπιτεύγματα τῆς ὀρθόδοξου θεολογίας στόν σύγχρονο ἐπιστημονικό περὶ τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας διάλογο, ἰδιαίτερα στήν ἐπιστήμη τῆς ἱεραποστολικῆς.

1. Ἡ πρώτη μας παρατήρηση, θεμελιώδους σημασίας γιά ἓνα κείμενο ὀρθόδοξης χριστιανικῆς μαρτυρίας, εἶναι ἡ παράλειψη τῆς ἐπιβεβαίωσης τῆς ἀποστολικῆς εὐθύνης τῆς Ἐκκλησίας, ἀρχῆς γενομένης μέ τή βιβλική θεμελίωση αὐτῆς ἀκριβῶς τῆς διάστασης τῆς ἐκκλησιακῆς ταυτότητας. Αὐτό πιθανῶς ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς συγκεκριμένης ἀπόφασης γιά ἀπλή ἀναθέωση τοῦ συγκεκριμένου κειμένου, τό ὁποῖο ἀναφερόταν μόνο σέ συγκεκριμένες πτυχές τῆς μαρτυρίας τῆς Ἐκκλησίας (τή συμβολή δηλαδή τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας κ.λπ.). Τώρα, ὅμως, πού τό τελικό κείμενο καλύπτει τό σύνολο τῆς ἀποστολῆς-μαρτυρίας τῆς Ἐκκλησίας, ἡ παντελής ἔλλειψη ἀναφορᾶς στήν Κυριακή ἐπιταγή γιά ἱεραποστολή θά δώσει τήν ἐντύπωση, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ὑποβαθμίζει τήν ἱεραποστολική της εὐθύνη σέ μιά ἀπλή ἐπιλογή δευτερεύουσας σημασίας, καί ὄχι σέ πρωταρχική καί ἐπιτακτική ὑποχρέωσή της.

2. Ἐξαιρετικῆς σημασίας, ἐπίσης, εἶναι καί ἡ παραμέληση τῶν ὀρθόδοξων θεολογικῶν ἐπιτευγμάτων στήν παγκόσμια ἱεραποστολή. Ὅλοι σχεδόν οἱ ἱεραπόστολοι καί οἱ θεωρητικοί τῆς ἱεραποστολικῆς σέ ὅλο τόν κόσμο μιλοῦν γιά τήν ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας, χρησιμοποιώντας τόν ὄρο «μαρτυρία», πολὺ πιο περιεκτικό σέ περιεχόμενο καί σημασία ἀπό τόν ξεπερασμένο πλέον ὄρο «ἀποστολή-ιεραποστολή», ὁ ὁποῖος ἐπὶ πλέον θυμίζει τήν παλαιότερη ἐπιθετική καί μερικές φορές προσηλυτιστική δρᾶση ὀρισμένων ἱεραποστολικῶν ομάδων. Τόν ὄρο «μαρτυρία», ὡς γνωστόν, εἰσηγήθηκαν κατά κύριο λόγο καί σέ μεγάλο βαθμό προώθησαν σημαίνοντες Ὁρθόδοξοι, κυρίως ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος, καί στή συνέχεια ὁ ἀείμνηστος π. Ιον Βρια, γιά νά ἀναφέρουμε μόνο δύο ἀπό διαφορετικῆς Ὁρθόδοξης ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας. Ὁ ὄρος αὐτός ἀγνο-

είται, ως μή ὤφειλε, ἀπό τόν τίτλο τοῦ κειμένου. Γιά νά μήν ἀναφέρουμε βέβαια ὅτι ὁ ὅρος «ἀποστολή», ἐκτός ἀπό ὄλους τοὺς σύγχρονους ἀρνητικούς συνειρμούς, δίνει σήμερα καί τήν ἐντύπωση μίας ἀλαζονικῆς στάσης, ἐνῶ ὁ ὅρος «μαρτυρία» ταιριάζει καλλύτερα στό ἥθος ταπείνωσης τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὡς ἀποτέλεσμα τῆς προτίμησης τοῦ ὅρου «ἀποστολή» (ἀντί τοῦ ὅρου «μαρτυρία») ἀντικαταστάθηκε καί ὁ ὑπότιτλος τοῦ κεφ. 6 στήν πρωτότυπη πρό-ἀναθεωρημένη ἔκδοση τοῦ 1986 «Προφητική Μαρτυρία...»!

Θά ἀποτελοῦσε πραγματική συμβολή στήν παγκόσμια Ἱεραποστολή, ἂν ὁ γενικός τίτλος τοῦ κειμένου μετετρέπετο σέ: «Ἡ Μαρτυρία τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ», καί ὁ ὑπότιτλος τοῦ κεφ. 6 σέ: «Ἡ προφητική ἀποστολή τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ὡς μαρτυρία ἀγάπης ἐν διακονίᾳ». Σημειωτέον, ὁ ὅρος «προφητική μαρτυρία» ἀπαντᾶται ὀρθῶς στήν παρ. 9 αὐτοῦ τοῦ κεφαλαίου.

3. Στό ἴδιο πνεῦμα, ἀποτελεῖ ἄκρως ἐπιτακτική ἀνάγκη μία ὀρθόδοξη ἱεραποστολική διακήρυξη νά ἀναφέρει, ἢ ἀκόμη καί νά διευρύνει, τόν ὀρθόδοξο, καί πλέον εὐρύτερα καθιερωμένο, ὄρο «λειτουργία μετά τή λειτουργία». Ὅπως καί ὁ ὅρος «μαρτυρία», ἀποτελεῖ ὄρο μέ ιδιαίτερα πνευματικό περιεχόμενο, πού χρησιμοποιεῖται ἀπό Ὁρθόδοξους (ἀρχικά ἀπό τόν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀναστάσιο καί στή συνέχεια ἐπιβλήθηκε παγκοσμίως στά διεθνή ἱεραποστολικά fora). Ἡ χρήση του δικαιολογεῖται ἐπίσης ἀπό τήν ἀναφορά στήν τελευταία παράγραφο τοῦ προοιμίου τοῦ κειμένου στήν «ἐμπειρίαν καί διδασκαλίαν τῆς πατερικῆς, λειτουργικῆς καί ἀσκητικῆς τῆς παραδόσεως (τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας)». Θά εἶναι, ὡς ἐκ τούτου, σκόπιμο ἢ προαναφερθεῖσα παράγραφος νά ἐπαναδιατυπωθεῖ ὡς ἑξῆς: «... ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, κατά τήν «λειτουργίαν μετά τήν λειτουργίαν», συμμετέχει...».

4. Τέλος, ἐνῶ ἡ κύρια θεολογική θεμελίωση τοῦ διαθρησκειακοῦ διαλόγου στήν παγκόσμια

Ἱεραποστολή γιά πρώτη φορά διατυπώθηκε ἀπό ἕναν Ὁρθόδοξο, τόν Μητροπολίτη τοῦ Ὀρους Λιβάνου τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας, Georges Khodr, ἐπί τῆ βάσει τῆς ιδιαίτερης ὀρθόδοξης θεολογίας περὶ «οἰκονομίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» (παράλληλα βεβαίως μέ τήν «οἰκονομία τοῦ Λόγου»). Στό κεφ. 1 τοῦ κειμένου οὐδεμία θεολογική τεκμηρίωση παρατίθεται, ἢ ἀκόμα ἀφήνεται νά ἐννοηθεῖ, καί ἀπλῶς ἀναφέρεται, ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίες «καλοῦνται νά συμβάλουν εἰς τήν διαθρησκειακήν συνεννόησιν καί συνεργασίαν».

Θά ἦταν, ὡς ἐκ τούτου, θεολογικά πιό εὐστοχο, ἐάν ἡ σχετική πρόταση εἶχε ἐπαναδιατυπωθεῖ ὡς ἑξῆς: Οἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίες, «ἐπί τῆ βάσει τῆς ἰδιαίτερας αὐτῶν θεολογικῆς παραδόσεως περὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (παράλληλως πρὸς τήν οἰκονομία τοῦ Λόγου), καλοῦνται νά συμβάλουν...». Ἦσ σημειωθεῖ στό σημεῖο αὐτό, ὅτι ὁ διαθρησκειακός («religious» ἢ «inter-religious») διάλογος (ὁ διάλογος δηλαδή μεταξύ τῶν θρησκείων) εἶναι μιά καθαρὰ κοσμική ἐπιστημονική διαδικασία, καί ἐπιπλέον μπορεῖ ἔμμεσα νά δώσει τήν ἐντύπωση ἐνός ἀνεπιθύμητου συγκρητισμοῦ, ἐνῶ ὁ διαθρησκειακός («inter-faith») διάλογος εἶναι ἱεραποστολικός ὄρος, ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται σέ μία ἀπό ἀγάπη συνάντηση μέ τοὺς πιστοὺς τῶν ἄλλων θρησκείων, κατά τό παράδειγμα, μεταξύ ἄλλων, τῆς συνάντησης καί τοῦ διαλόγου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μέ τήν Σαμαρείτιδα.

5. Σέ ἀντίθεση πρὸς τοὺς ὄρους τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί τίς λοιπές κανονικές διατάξεις, πού κατά παράδοση ἀντιλοῦν τήν θεολογική τους τεκμηρίωση ἀπό τά Κυριακά (ἢ, ἐλλείψει αὐτῶν, τά παύλεια ἢ λοιπά βιβλικά) λόγια, ἡ θεολογική τεκμηρίωση τοῦ κειμένου σέ ὀρισμένα σημεῖα παραλείπει τίς κατάλληλες βιβλικές ἀναφορές. Ἡ ἐλλείψη, εἰδικότερα, ἐπακριβοῦς βιβλικῆς τεκμηρίωσης εἶναι ἐμφανῆς στήν σχέση μεταξύ εἰρήνης καί δικαιοσύνης, ἂν καί ὑπάρχουν πολλὰ βιβλικά χωρία, τά ὁποῖα εὐρέως χρησιμοποιοῦνται σέ πατερικά κείμενα (π.χ. «δικαιοσύνη καί εἰρήνη κατεφίλησαν», Ψαλμ. 84/85,10 «καί ἔσται τά ἔργα δι-

καιοσύνης ειρήνη, καί κρατήσῃ ἡ δικαιοσύνη...», 32,17, «γενέσθω δὴ εἰρήνη καὶ δικαιοσύνη» 39,8, κ.λπ.). Σέ ὀρισμένες περιπτώσεις, ἡ πρώτη θεολογική τεκμηρίωση βασίζεται σέ πολὺ μεταγενέστερα πατερικά κείμενα. Στό κεφ. 2 (Ἐλευθερία καὶ εὐθύνη) παρ. 1, ἂν καὶ ὑπάρχει ἡ γνωστὴ παύλεια ρήση «Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε» (Γαλ. 5,1), τὸ κείμενο μεταπηδᾷ στὴν Ὁμιλία 14 τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Ὁμοίως, στό κεφ. 3 (Εἰρήνη καὶ Δικαιοσύνη) παρ. 2, ὅλῃς οἱ ἀνωτέρω θεμελιώδεις παιδιοδιαθηκικές ἀναφορές γιὰ τὴν ἀδιάρρηκτη σχέση μεταξύ εἰρήνης καὶ δικαιοσύνης ἀγνοοῦνται, καὶ ἡ θεολογική θεμελίωση περιορίζεται στὸν... Κλήμεντα Ἀλεξανδρείας. Ἡ ἀνεπαρκὴς παιδιοδιαθηκική τεκμηρίωση τοῦ κειμένου πιθανῶς νὰ ὀδήγησε καὶ στὴν (σκόπιμη;) διαγραφή τοῦ ὄρου «Προφητική» ἀπὸ τὸν ἀρχικό ὑπότιτλο τοῦ κεφ. 6 (βλ. πῶς πάνω 2).

Θά ἦταν, ἐπομένως, προτιμότερο τὸ κεφ. 2 νὰ ἀρχίζει ὡς ἐξῆς: «Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε» (Γαλ. 5,1). Ἐν ἐκ τῶν ὑψίστων δώρων...», καὶ στό κεφ. 3 ἡ παρ. 1 νὰ διατυπωθεῖ ὡς ἐξῆς: «Αὕτη αὕτη ἡ ἐν Χριστῷ ἀποκάλυψις χαρακτηρίζεται ὑπὸ τε τῶν Προφητῶν (Ναοὺμ 2,1) καὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (Ἐφ. 6,15) ὡς εὐαγγέλιον εἰρήνης, καὶ ὁ ἀναμενόμενος Χριστὸς ὡς ἄρχων εἰρήνης Ἦσ. 9,5. Ζαχ. 9,9 ἐξ.), διότι ὁ Χριστὸς...».

6. Ἡ σχέση μεταξύ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ ἀνθρωπίνων εὐθυνῶν, τὴν ὁποῖαν ὅλοι οἱ Ὀρθόδοξοι, εἰδικὰ οἱ Ρῶσοι, ἔχουν ὑποστηρίξει σέ διεθνή οἰκουμενικά fora, ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ δυναμικότερα σημεῖα τοῦ κειμένου. Ἐκεῖνο πού προτείνουμε ἐδῶ εἶναι ἡ βελτίωσή του. Ἀπὸ τὰ ἐλλείμματα τῆς νεωτερικότητας σέ θέματα δικαιοσύνης, εἰρήνης, ἀκεραιότητας τῆς δημιουργίας, καὶ παγκόσμιας οικονομίας, εἶναι σέ κάποιο βαθμὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ἀτομικισμοῦ, μὲ τὴν ἐπακόλουθη ἀπόλητη, ἄνευ ὄρων, τὴν ἀνεξέλεγκτη ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου σέ ὅλες τὶς πτυχές τῆς ζωῆς (σεξουαλική ἐλευθερία, νομικὰ κατοχυρωμένη ἐλευθερία στὴν συσσώρευση πλοῦτου κ.λπ.), πού σέ ὀρισμένους ἀποτελεῖ τὴ νέα πίστη κατὰ τὴ νεωτερικό-

τητα. Ὡς ἐκ τούτου, ὅπως ὀρθὰ ὑποστηρίζει τὸ κείμενο, «ἐλευθερία ἄνευ εὐθύνης καὶ ἀγάπης ὀδηγεῖ τελικῶς εἰς τὴν ἀπώλειαν τῆς ἐλευθερίας».

Ἐπιπλέον, ἡ πιὸ ἀπὴρ πτυχή αὐτῆς τῆς ἀπώλειας τῆς ἐλευθερίας ἔχει νὰ κάνει μὲ τὴν εὐρύτητα ἀποδεκτὴ στὸν δυτικὸ πολιτισμὸ Οἰκουμενικὴ Διακήρυξη τῶν Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ἐχει πλεον γίνῃ σήμερα σαφές, ὅτι τὰ «ἀνθρώπινα δικαιώματα» εἶναι ἄκρως ἀναποτελεσματικά, ἂν δὲν συνοδεύονται ἀπὸ τὶς «ἀνθρώπινες εὐθύνες». Ὡστόσο, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν διαβεβαίωση ὅτι ἡ «Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καταβάλλει πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν κ.λπ.», ἀπαιτεῖται μιὰ διατύπωση, ἡ ὁποία νὰ ἀναφέρει, ὅτι οἱ ἀξίες καὶ οἱ ἀρχές τῆς δὲν θὰ πρέπει νὰ διακηρῦσσονται, ἀλλήλα καὶ νὰ ἀποκτήσουν διεθνή νομικὴ κατοχύρωση ὑπὸ τὴν μορφή «Οἰκουμενικῆς Διακήρυξης Ἀνθρωπίνων Εὐθυνῶν». Σέ ἓνα ἱεραποστολικὸ κείμενο μιὰ τέτοια ἀναφορά στὴν ἀναγκαιότητα προώθησης νομικὰ κατοχυρωμένης διεθνῶς «Οἰκουμενικῆς Διακήρυξης Ἀνθρωπίνων Εὐθυνῶν», παράλληλα μὲ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, θὰ εἶναι μοναδικὴ στὴν παγκόσμια Ἱεραποστολή.

7. Στό κεφάλαιο γιὰ τὴν «ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια» δὲν γίνῃται καμία ἀπολύτως ἀναφορά σὶς γυναῖκες καὶ τὴ διακονία τους στὴν κοινωμία καὶ τὴν Ἐκκλησία. Θά ἦταν πραγματικά ἐλλειπές ἓνα σύγχρονο κείμενο ἀναφερόμενο στὴν ἀποστολή καὶ μαρτυρία τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἐὰν ἀπέφευγε νὰ ἐπαναβεβαιώσῃ μὲ σαφήνεια τὴν θέση τῆς γιὰ τὴν ἀξιοπρέπεια τῶν γυναικῶν, μὲ δεδομένη μάλιστα τὴν μοναδικότητα στὴν παράδοσή τῆς τοῦ θεσμοῦ τῶν διακονισσῶν, ὁ ὁποῖος ἔχει κανονικὴ οἰκουμενικῶς ἐπιβεβαιωμένη ἰσχύ, ἡ ὁποία οὐδέποτε καταργήθηκε ἀπὸ μεταγενέστερη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Καλὸ θὰ εἶναι, ὡς ἐκ τούτου, ἡ ἀναφορά στὴν «περιφρούρησιν τῆς ἀξίας καὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ ἀνθρώπου», νὰ συμπληρωθεῖ ὡς ἐξῆς: «ἰδιαίτερος μάλιστα τῶν γυναικῶν, τὰς ὁποίας ἡ πατερικὴ καὶ λειτουργικὴ τῆς παράδοσις διὰ τοῦ θεσμοῦ τῶν διακονισσῶν τοσοῦτον ἐξύψωσεν, ὥστε καθιέρωσε τὴν συμμετοχὴν τῶν εἰς τὴν μυ-

στηριακήν διακονίαν, διά κανονικῶν οἰκουμεικῶν ἀποφάσεων αἱ ὁποῖα οὐδέποτε κατηργήθησαν».

Συνιστᾶται, ἐπίσης, στήν ἀγγλική μετάφραση, καί ἐνδεχομένως καί σέ ἄλλες μεταφράσεις τοῦ ἀρχικοῦ ἐλληνικοῦ κειμένου, ὁ περιεκτικός ὅρος «ἄνθρωπος» νά ἀποδίδεται περιεκτικά (ἄνδρας καί γυναίκα) ἢ νά προτιμᾶται τό τρίτο πληθυντικό ἀντί τοῦ ἐνικοῦ ἀρσενικοῦ γένους. Π.χ. στό κεφ. 6 παρ. 11, λαμβανομένου ὑπόψη τοῦ γεγονότος ὅτι σήμερα ἡ πλειονότητα τῶν ἐπιστημόνων ἐργαστηρίου εἶναι γυναῖκες, εἶναι ταπεινωτικό γιά αὐτές νά ἀναφέρεται τό κείμενο μόνο στούς ἄνδρες ἐπιστήμονες. Ἡ ἀσ σημειωθεῖ στό σημεῖο αὐτό, ὅτι ἡ χρήση τῆς ἀνθρωπολογικῆς περιεκτικῆς γλώσσας δέν παραβιάζει τήν ἀπόρριψη ἀπό Ὁρθοδόξους τῆς περιεκτικῆς γλώσσας πρὸς τήν θεότητα.

8. Ἡ ἀν καί τό κείμενο ὑπαινίσσεται τή σχέση μεταξύ οικονομίας καί οικολογίας, δέν ὑπάρχει καμία συγκεκριμένη θεολογική ἢ ἐπιστημονική ἐπιχειρηματολογία. Μιά διακήρυξη περὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας δέν μπορεῖ νά ἀγνοεῖ ὅτι οἱ διάφορες πτυχές τῶν κλιματικῶν, οἰκολογικῶν, οικονομικῶν κρίσεων, καθὼς καί οἱ κρίσεις χρέους, εἶναι ἀλληλεπένδεται καί ἀλληλοτροφοδοτούμενες, μέ ἀποτέλεσμα σέ πολλὰ μέρη τοῦ κόσμου νά ἐμφανίζεται τόση ἀνθρώπινη δυστυχία, πού θέτει σέ κίνδυνο ἀκόμα καί τήν ἐπιβίωση τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι ἐπιβεβλημένη ὡς ἐκ τούτου κάποια ἀναφορά στίς συνέπειες τῆς πλήρους ἀπελευθέρωσης τῆς ἀγορᾶς, τῆς ἀπορρύθμισης καί τῆς ἀνεξέλεγκτης ιδιωτικοποίησης ἀγαθῶν καί ὑπηρεσιῶν, πού ἐκμεταλλεύονται τό σύνολο τῆς κτιστῆς δημιουργίας, μέ ἀποτέλεσμα τήν ἀποδιάρθρωση τῶν κοινωνικῶν προγραμμάτων καί ὑπηρεσιῶν, ἀλλὰ καί τό ἄνοιγμα τῶν οικονομῶν πέραν τῶν συνόρων μέ στόχο τήν ἀνεξέλεγκτη αὔξηση τῆς παραγωγῆς εἰς βάρος τῆς ἀκεραιότητος τῆς κτιστῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ.

9. Στήν παρ. 3 τοῦ κεφ. 6 περὶ «ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας ὡς μαρτυρίας ἀγάπης ἐν διακονίᾳ», τό κείμενο θά ἐνισχύσει σημαντικά τήν ἀξιοπιστία του

ἐάν σημαντικοί βιβλικοί θεσμοί, ὅπως τό πρόγραμμα τῆς λογοτείας τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, καί ἴσως καί ἄλλες παλαιοδιαθηκικές διατάξεις, ἀναφέρονταν ὡς ἡ βιβλική τῆς θεολογικῆς θεμελίωση. Καλὸ θά ἦταν, ὡς ἐκ τούτου, νά γίνεται ἀναφορά στό παράδειγμα τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ὡς ἐξῆς: «Καθοδηγουμένη ὑπὸ τοῦ παραδείγματος τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, εἰς τήν ὁποίαν ἴσχυε ἡ κοινοκτημοσύνη καί οἱ πιστοὶ εἶχον ἅπαντα κοινά, καί τά κτήματα καί τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον καί διεμέριζον αὐτά πᾶσι καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχε (Πράξ. 2,44-45, βλ. ἐπίσης 5,1 ἐξ.), ἢ τῶν διατάξεων τῆς Π.Δ. περὶ παραγραφῆς τῶν χρεῶν εἰς τοὺς θεσμούς τοῦ σαββατιαίου καί ἰωβηλαίου ἔτους, ἰδιαιτέρως δέ τοῦ παυλίου προγράμματος τῆς λογοτείας, ὑπέρτατος στόχος τῆς ὁποίας ἦτο «ὅπως γίνονται ἰσότης», Β΄ Κορ. 8,14), ἡ Ἐκκλησία πάντοτε ἐφρόντιζε γιά τήν ἰσοκατανομήν καί τήν κοινωνίαν τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν».

10. Ὑπάρχουν ὀρισμένες διατυπώσεις στό κείμενο, οἱ ὁποῖες μποροῦν νά προκαλέσουν εὐλόγως παρεξηγήσεις. Ἐδῶ καί ἀρκετὸ καιρὸ π.χ. ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δεχόταν ἥπιες ἐπιθέσεις σέ ὅλα τὰ ἱεραποστολικά fora γιά κάποιον ὑποτιθέμενο συμβιβασμὸ στήν ἀδιαπραγμάτευτη ἠθική ἀρχή, ἀλλὰ καί θεμελιακὴ Κυριακὴ ἐπιταγή, περὶ εἰρήνης. Σέ μερικές, μάλιστα, σπάνιες περιπτώσεις ὑπῆρξε ἀνοιχτὴ μομφή γιά περιστασιακὲς εὐλογίες ὀπλων. Γιά τὸν λόγὸ αὐτό, τό τελικὸ κείμενο στήν παρ. 2 τοῦ κεφ. 4 (Ἡ εἰρήνη καί ἡ ἀποστροφή τοῦ πολέμου) δέν θά πρέπει νά δώσει ἀφορμὴ καί καμία δικαιολογία νά κατηγορηθεῖ ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ὅτι σχετικοποιεῖ τήν χωρὶς περιορισμοῦς εἰρηνικὴ τῆς στάση. Προτείνεται, λοιπόν, ἡ ἐπαναδιατύπωση τῆς σχετικῆς ἀναφορᾶς ὡς ἐξῆς: «Εἰς περίπτωσιν κατὰ τήν ὁποίαν ὁ πόλεμος καταστῆ ἀναπόφευκτος, ἡ Ἐκκλησία συνεχίζει προσευχομένη καί μεριμνῶσα ποιμαντικῶς διά τὰ τέκνα αὐτῆς καί διά τήν υπεράσπισιν τῆς ζωῆς καί τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, καταβάλλουσα πᾶσαν προσπάθειαν διά τήν ταχύτεραν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης καί τῆς ἐλευθερίας», διαγράφοντας δηλα-

δή, μόνον τήν δευτερεύουσα πρόταση: «τά ὁποῖα ἐμπλέκονται εἰς τās πολεμικάς συγκρούσεις», χωρίς νά ἀλλοιῶνεται ἡ βασική ἐπιχειρηματολογία τῆς προτάσεως.

Ἐπίσης, στήν παρ. 3 τοῦ κεφ. 4, ὅπου καταδικάζονται οἱ ἐμπνεόμενοι ἀπό ἐθνικιστικά κίνητρα πόλεμοι, ὁ κατάλογος γιά τίς συνέπειες δέν εἶναι πλήρης χωρίς ἀναφορά καί στήν «γενοκτονία» (πρῖν ἀπό τήν ἐθνοκάθαρση). Ἡ παράλειψη τῆς γενοκτονίας μπορεῖ νά δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα, ἀπό ὅτι ἡ συμπερίληψή της.

Τέλος, στήν παρ. 11 τοῦ κεφ. 6, ἡ ἀναφορά στήν ὑποχρέωση τῶν ἐπιστημόνων νά σταματοῦν τήν ἔρευνά τους, ὅταν παραβιάζονται βασικές χριστιανικές καί πανανθρώπινες ἀρχές, εἶναι δυνατόν νά φέρουν ἄμεσα στήν μνήμη τήν μεσαιωνική περίπτωση τοῦ Galileo Galilei. Καλό θά εἶναι, ὡς ἐκ τούτου, νά ἐπαναδιατυπωθεῖ ἡ ὅλη πρόταση ὡς ἑξῆς: «ὁ ἐπιστήμων εἶναι μέν ἐλεύθερος νά ἐρευνᾷ, ἀλλὰ καί ὅτι ὀφείλει νά μή παραβιάζῃ βασικές χριστιανικές καί ἀνθρωπιστικές ἀρχάς».

Ἐπίσης, στήν παρ. 14 ἡ διατύπωση «θεολογικῆς θεμελιώσεως εἰς χριστιανικές τινάς κοινότητας, μορφῶν συμβιώσεως», δίνει τήν ἐντύπωση ὅτι ὑπάρχουν Ὁρθόδοξοι θεολόγοι, πού ὑποστηρίζουν κάτι τέτοιο. Εἶναι προτιμότερη, ὡς ἐκ τούτου, ἡ παράλειψη τῆς λέξεως «θεολογικῆς». Ἀλλὰ πιό σημαντική καί ἀπαραίτητη, πρὸς ἀποφυγή παρερμηνειῶν, εἶναι ἡ ἀκόλουθη προσθήκη στό τέλος τῆς ἴδιας παραγράφου: «Βεβαίως, ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἀνοικτή πρὸς πάντας χωρίς διακρίσεις, κατά τό παράδειγμα τοῦ Χριστοῦ, ὅστις ἐξύψωσε τόν τελώνην ὑπέρ τόν Φαρισαῖον» (Λουκ. 18,10-14), βεβαίως "ὅτι οἱ τελῶναι καί αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τήν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ" (Ματθ. 21,31). Σέβεται τό ἀνθρώπινον πρόσωπον μέ τās ἀδυναμίας του καί καλεῖ τούς πάντας εἰς τό θεῖον ἔλεος, τό μεταμορφοῦν, ἀγιάζον καί ἀπελευθεροῦν ἀπό τόν ζυγόν τῆς ἁμαρτίας».

11. Τό κείμενο ὀρθῶς ἐντοπίζει τίς αἰτίες τοῦ κακοῦ στόν κόσμο μας. Ἡ ἁμαρτία προσδιορίζεται ἐπιτυχῶς ὡς ἡ πραγματική αἰτία τοῦ πολέμου, ὁ

ὁποῖος ἀναγνωρίζεται ὡς σύμπτωμά της. Ὡστόσο, αὐτό τό εἶδος ἐρμηνευτικῆς θά πρέπει ἐπίσης νά ἀκολουθεῖται καί σέ ἄλλες περιπτώσεις, ὅπως ἡ φτώχεια, ἢ ἡ σχέση μεταξύ οἰκονομίας καί οἰκοδομίας. Σέ ἀντίθετη περίπτωση, θά δώσει τήν ἐντύπωση ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία χαρακτηρίζεται ἀπό μιά ἀποκλειστικά ἐσωστρεφή καί οὐδόλως καθολική καί ὀλιστική πνευματικότητα.

12. Μιά Ὁρθόδοξη ἱεραποστολική διακήρυξη, γιά νά εἶναι συνεπής πρὸς τήν μακραίωνη θεολογική της παράδοση, ὀφείλει νά κάνει χρήση τριῶν σημαντικῶν ὀρθοδόξων θεολογικῶν χαρακτηριστικῶν, πού ἐλάχιστα παρουσιάζονται: τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τῆς ἀγάπης, τῆς λειτουργίας. Προτείνεται, ὡς ἐκ τούτου, νά γίνει μία προσθήκη ὑπογραμμίζοντας αὐτά τά χαρακτηριστικά στήν παρ. 13 τοῦ κεφ. 6. Ἐπίσης, μιά τουλάχιστον αὐτοκριτική ἀναφορά, μέ δεδομένη μάλιστα τήν ὑψιστή ἀρετή τῆς ταπεινώσεως. Ὁ θρησκευτικός φονταμενταλισμός ἀποτελεῖ ἀρνητικό φαινόμενο πού ἔχει ἀμαυρώσει τήν εἰκόνα καί τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Παρότι σέ ἀκραίες μορφές του ἐμφανίζεται ἐκτός τῶν κανονικῶν της ὁρίων, παρατηρεῖται ἐμφανῶς καί ἐντός αὐτῆς, μετατρέποντας τόν χαρακτήρα τῆς πίστεως καί τῆς ἀγάπης σέ ἰδεολογία μίσους. Ὅταν μάλιστα ἐκδηλώνεται μεταξύ χριστιανῶν, ἀλλοιῶνει τήν ἔννοια τῆς εἰς Χριστόν μαθητείας, μέ ἐκδηλώσεις ἀναντίστοιχες πρὸς Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἔδινε ἄφεση στούς ἐχθρούς Του καί ἦταν ἀνοικτός πρὸς πάντας. Μιά τέτοια σημείωση θά πρέπει ὅπωςδήποτε νά προστεθεῖ στήν παρ. 2 τοῦ κεφ. 2 (Ἐλευθερία καί εὐθύνη).

Μέ ἄπειρο σεβασμό καί ἐκτίμηση, ὑποβάλλεται ὑπό τῶν: *(ἀκολουθοῦν μέ ἀλφαβητική σειρά οἱ ὑπογραφές τῶν συντακτῶν [βλ. ὑποσ. σελ. 3]).*

Ἄρχη τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς τοῦ σωτηρίου ἔτους 2016, ἔτους συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ὁ Μητροπολίτης Ξάνθης στό Κονγκό

Ὁκταήμερο ιεραποστολικό ταξίδι πραγματοποιήθηκε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ξάνθης καί Περιθεωρίου κ. Παντελεήμων στό Κονγκό καί συγκεκριμένα στήν Ἱερά Μητρόπολη Κισάσας. Κατά τίς ἡμέρες τῆς παραμονῆς του στήν Ἀφρική, ξεναγήθηκε ἀπό τοὺς Σεβ. Μητροπολίτες Κισάσας κ. Νικηφόρο καί Πενταπόλεως κ. Ἰγνάτιο, στό ιεραποστολικό ἔργο πού ἐπιτελεῖται στήν ἀχανή χώρα.

Στήν πρωτεύουσα Κισάσα ἐπισκέφθηκε στίς ἐγκαταστάσεις τοῦ Ὁρθόδοξου Πανεπιστημίου τοῦ Κονγκό τή Θεολογική Σχολή «Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Ἀθωνίτης» καί τήν Σχολή Πληροφορικῆς, ὅπου καί

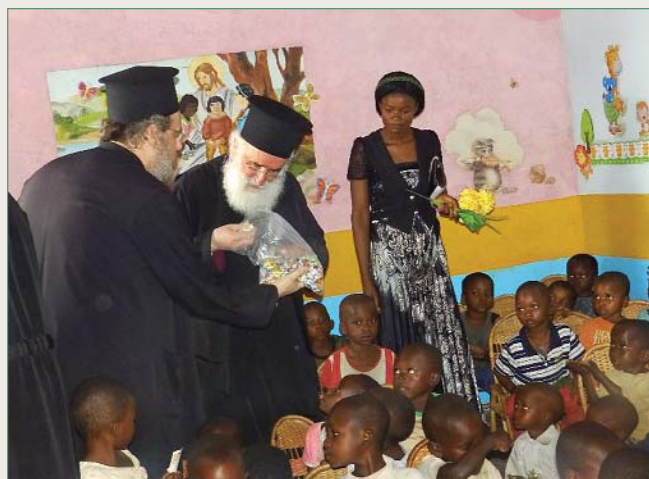

γευμάτισε μέ τοὺς φοιτητές καί εἶχε τήν εὐκαιρία νά ἐπικοινωνήσῃ μαζί τους. Παράλληλα ἀπνύθινε χαιρετισμό καί λόγους οἰκοδομῆς μέσω τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ «Ἡ Φωνή τῆς Ὁρθοδοξίας», πού στεγάζεται στίς ἐγκαταστάσεις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Ξεναγήθηκε, ἐπίσης, στά Δημοτικά Σχολεῖα «Φῶς Ἐθνῶν» καί «Κώστας Πάλλας». Στό χωριό Μικαλίι στήν περιοχή τῆς Κανάγκα ἐγκαινίασε ἕνα νέο Δημοτικό Σχολεῖο. Τό σχολεῖο χτίστηκε καί ἐξοηλίστηκε ἐξολοκλήρου ἀπό τό ὑστέρημα τοῦ πιστοῦ λαοῦ τῆς Ξάνθης, μέσω τοῦ Γραφείου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Μητροπόλεως καί θά παρέχει δωρεάν ἐκπαίδευση σέ ἑκατόν εἴκοσι μαθητές.

Ἀπό τόν Σεβ. Μητροπολίτη Πενταπόλεως κ. Ἰγνάτιο ἐνημερώθηκε γιά τίς δράσεις τοῦ Ἱεραποστολι-

κοῦ Κέντρου τῆς Κανάγκας καί θαύμασε τήν ἀφοσίωση τῶν ἀδελφῶν τοῦ Κέντρου στήν ὑπηρεσία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἐπισκέφθηκε τήν Ἑλληνική Κοινότητα τῆς Κισάσας, ὅπου ἔγινε ἀποδέκτης τῶν φιλότιμων αισθημάτων καί τῆς φιλοξενίας τῶν ὁμογενῶν μας, στήν ὁποία πρωτοστάτησε ὁ εὐγενῆς Πρόεδρος τῆς κ. Γεράσιμος Ντούνης. Πρόκειται γιά μιᾶ ιδιαίτερα ζωντανή κοινότητα, πού προβάλλει τόν Ἑλληνισμό στό Κονγκό καί συνδράμει τίς ιεραποστολικές προσπάθειες τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὁ Σεβασμιώτατος καί ἡ συνοδεία του, ἔγιναν δεκτοί μέ ἐνθουσιώδεις ἐκδηλώσεις σεβασμοῦ καί ἀγά-

πης ἀπό τοὺς Ὁρθόδοξους Κονγκολέζους, πού ἀγαποῦν τήν πατρίδα μας καί ἔδειξαν τήν εὐγνωμοσύνη τους πρὸς τοὺς Ξανθιώτες στό πρόσωπο τοῦ Μητροπολίτη μας. Τό κλιμάκιο διαπίστωσε ἐκ τοῦ συνέγγυς τό μεγάλο ἔργο πού ἐπιτελεῖται στίς ιεραποστολικές Μητροπόλεις καί Ἐπισκοπές τῆς Ἀφρικῆς, μέ τήν εὐλογία καί τήν ἐπίβλεψη τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς κ. Θεοδώρου Β'. Οἱ τοπικές αὐτές Ἐκκλησίες στήν Ἀφρικανική Ἠπειρο, ἀποτελοῦν φυτώρια εὐσέβειας καί παράγοντες πολιτισμοῦ. Εἶναι οἱ κήρυκες τοῦ οἰκουμενικοῦ πνεύματος τῆς Ὁρθοδοξίας σέ ὁλόκληρη τήν Ἀφρική. Τό ἔργο τους καί ἡ προσφορά τους ἀναγνωρίζεται καί ἐκτιμᾶται ἀπό τίς τοπικές κυβερνήσεις.

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Ξάνθης

Ἐνθρονίσεις νέων Ἐπισκόπων στήν Κένυα καί τή Μοζαμβίκη

Μέ τήν καθιερωμένη ἐκκλησιαστική τάξη καί ἐκδηλώσεις αἰσθημάτων σεβασμοῦ, τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας στή Μοζαμβίκη ὑποδέχθηκε τό νέο ποιμενάρχη τοῦ Θεοφιλέστατο κ. Χρυσόστομο. Στήν τελετή τῆς Ἐνθρονίσης τόν Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας κ. Θεόδωρο Β΄, ἐκπροσώπησε ὁ Μητροπολίτης Ζάμπιας καί Μαλάουι κ. Ἰωάννης, ὁ ὁποῖος καί ἐνεχείρησε στό νέο Ἐπίσκοπο τήν ποιμαντορική ράβδο, τή σημαία τῆς χώρας καί τό σχετικό κρατικό ἔγγραφο μέ τήν ἐπίσημη ἀναγνώριση τοῦ ἀπό τή Δημοκρατία τῆς Μοζαμβίκης.

Ἀπευθυνόμενος στόν ἐνθρονιζόμενο Ἐπίσκοπο κ. Χρυσόστομο, κατά τήν προσφώνησή του ὁ Σεβασμιώτατος Ζάμπιας, μεταξύ ἄλλων ἀνέφερε: «Μέ τήν ἐντολή καί εὐλογία τοῦ Μακαριωτάτου Πάπα καί Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς κ. Θεοδώρου Β΄, ἔχω τήν ἰδιαίτερη τιμή καί χαρά, νά στέκομαι ἐνώπιόν σας σήμερα, μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἱστορικής Ἐνθρονίσεως τοῦ Θεοφιλεστάτου Μοζαμβίκης κ. Χρυσόστομου. Δοξολογῶ τό ὄνομα τοῦ Ἁγίου Θεοῦ, διότι μέ ἀξίωσε νά ὑπηρετήσω, κατά δύναμη, τήν ἱεραποστολική προσπάθεια τοῦ Πατριαρχείου μας στήν χώρα καί νά διατηρῶ στήν καρδιά μου ὡραῖες ἀναμνήσεις καί μοναδικές ἐμπειρίες πού βίωσα κατά τή διάρκεια τῆς πενταετοῦς διακονίας μου. Ἡ Μοζαμβίκη ἔχει κατοίκους εὐγενεῖς, πλούσιους, ὄχι σέ χρήματα ἀλλά σέ ἀγάπη καί πολιτισμό. Θά τό διαπιστώσετε Θεοφιλέστατε ἀπό τίς πρῶτες στιγμές τῆς διακονίας σας.

Ἡ ἀγάπη σας ἀδελφοί μου, πιστά τέκνα τῆς Ἐκκλησίας, γνωρίζω πολύ καλῶς ἀπό προσωπική ἐμπειρία, εἶναι περισσή. Αὐτή τήν ἀγάπη καί ἀκόμη περισσότερη νά καταθέσετε συνεχῶς ὡς θυ-

μίαμα εὐοσμον, μύρον πολύτιμον στό νέο πνευματικό σας Πατέρα καί εἰς Χριστόν χειραγωγό σας.

Βρίσκομαι ἐδῶ Θεοφιλέστατε, γιά νά σᾶς παραδώσω ἐγώ σήμερα τήν ἐπισκοπική ράβδο, ἐκ προσώπου τοῦ Πατριάρχου μας, πού ὡς Μητροπολίτης Ζιμπάμπουε ἀνάβησε ὅλες τίς δυνάμεις του γιά τή θεμελίωση τῆς Ὁρθόδοξης πίστεως καί ἀγάπησε πολύ αὐτόν τόν εὐλογημένο ἀπό τόν Θεό τόπο. Ἀγωνίσθηκε σθεναρά προκειμένου νά ἀναστηλώσει τά ἱερά σκηνώματα τῆς Ὁρθοδοξίας μας, τοὺς ἱεροῦς μας ναούς, τοὺς ὁποῖους ἀπό τό 1896 καί ἐντεῦθεν οἱ ἀπόδημοι Ἕλληνες ἀνήγειραν.

Ἰδοῦ, λοιπόν, σήμερα ἐσεῖς τίθεστε λύχνος ἐπὶ τήν λυχνίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Μοζαμβίκης. Ἐδῶ στό κέντρο τῆς πρωτεύουσας, στό ὠκεανοφίλητο Μαπούτο καί στόν περικαλλή Ναό τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, τήν ἔδρα τῆς Ἱερᾶς Ἐπισκοπῆς σας, βρίσκεται τό ἐπιτελεῖο σας, οἱ ἄνθρωποι σας, οἱ συν-κυριναῖοι σας, αὐτοί πού θά σηκώνουν μαζί σας τόν βαρῦ, ἀλλά ταυτόχρονα γλυκύ σταυρό τῆς διακονίας σας. Θά τά καταφέρετε διότι εἴστε ἄνθρωπος ἀγάπης, ὑπομονῆς καί καταλλήλας.

Ἐκτός ἀπό τήν ἱστορική Μπέιρα, ἥδη ἔχει θεμελιωθεῖ στά βόρεια τῆς χώρας, στά σύνορα μέ τό Μαλάουι, ὁ πρῶτος Ὁρθόδοξος Ἐνοριακός πυρῆνας, στόν Ἱερό Ναό Ἁγίου Διονυσίου Μουρακέλλας, πού ἀριθμεῖ περί τοὺς 2.000 κατηχούμε-

vous, ενώ ετοιμάζονται σέ άκτίνα 200 χιλιομέτρων άλλιοι πέντε ένοριακοί πυρήνες. Χρειάζεται όμως έντατικοποίηση τής ιεραποστολικής προσπάθειας, γιά νά μπορέσει νά αποδώσει πνευματικούς καρπούς. Χρειάζεται άνύστακτη έποπτεία, συνεχής άγώνας, διαρκής κόπος και μόχθος. Είμαι σίγουρος, Θεοφιλέστατε, ότι επί τών ήμερών τής Αρχιερατείας σας, θά άνθισει ή Όρθοδοξία στην περιοχή. Τό έδαφος είναι καλλιιεργημένο και ήδη έχει πέσει ό σπόρος τής πίστεως».

Η προσήλθια του Μητροπολίτη Ζάμπιας όλοκληρώθηκε μέ τά έξής λόγια: «Θεοφιλέστατε άγιε Μοζαμβίκης, από σήμερα αναλαμβάνετε τά ήνία τής Τοπικής Έκκλησίας τής Μοζαμβίκης και όλοι προσβλήπουν στο πρόσωπό σας, σύμφωνα μέ τόν Εύαγγελιστή Ιωάννη, ως τόν ποιμένα τόν καλόν. Σάς διαβεβαιώνω ότι θά είμαι στο πλευρό σας γιά ότιδήποτε μέ χρειαστείτε. Θεωρείστε τήν ταπεινότητά μου άδελφό σας ειλικρινή και άληθινό».

Στή συνέχεια ακολούθησε ή όμιλία του Θεοφ. Έπισκόπου Μοζαμβίκης κ. Χρυσοστόμου και τό κλείσιμο τής έκκλησιαστικής τελετής, μετά τό πέρας τής όποίας δόθηκε σεμνή δεξίωση προς τιμήν του νέου Έπισκόπου στο Πνευματικό – Πολιτιστικό Κέντρο τής Έπισκοπής από τήν Έκκλησιαστική Έπιτροπή. Στην Ένθρόνιση παρευρέθησαν οι Πρέσβεις τής Ρωσίας και τής Αιγύπτου, ό Έπίτιμος Γενικός Πρόξενος τής Ελλάδος, εκπρόσωποι άλλων όμολογιών και τών τοπικών μέσων μαζικής έννημέρωσης.

* * *

Τήν Παρασκευή 13 Μαΐου 2016 πραγματοποιήθηκε ή Ένθρόνιση του πρώτου Έπισκόπου Νιέρι και Όρους Κένυας κ. Νεοφύτου. Τής τελετής, ή όποία έλαβε χώρα στον Ιερό Ναό Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου στην περιοχή Νιέρι, προέστη ό Μακαριώτατος Πάπας και Πατριάρχης Αλεξαν-

δρείας και πάσης Αφρικής κ. Θεόδωρος Β΄.

Ό Μακαριώτατος χοροστάτησε στον Όρθρο και προεξήρχε στή θεία Λειτουργία, στην όποία συλλειτουργήσαν οι Σεβ. Μητροπολίτες Ναϊρόμπι κ. Μακάριος, Ζάμπιας και Μαλάουι κ. Ιωάννης και οι Θεοφ. Έπίσκοποι Μπουρούντι και Ρουάντας κ. Ιννοκέντιος, Νιέρι και Όρους Κένυας κ. Νεόφυτος και Κισούμου και Δυτικής Κένυας κ. Αθανάσιος. Στην Εύχαριστία και στην τελετή τής ύποδοχής συμμετείχαν περίπου 100 κληρικοί, πού προσήλθαν από τήν ευρύτερη περιοχή ώστε νά είναι παρόντες στο ιστορικό γεγονός. Επίσης, πλήθος κόσμου κατέκλεισε τό Ναό και μέ ένθουσιώδεις έκδηλώσεις σεβασμού και αγάπης ύποδέχθηκε τόν Πατριάρχη και τό νέο Έπίσκοπο.

Παρόντες ήταν ό Αναπληρωτής Κυβερνήτης και ό Βουλευτής του Νιέρι, όπως και πολλοί άλλιοι τοπικοί άρχοντες. Άπαντες ύποσχέθηκαν στον Πατριάρχη ότι θά συνεργασθούν μέ τήν Έκκλησία, προκειμένου νά άνυψώσουν από όλες τίς άπόψεις τό επίπεδο τών ανθρώπων τής περιοχής.

Ό νέος Έπίσκοπος κ. Νεόφυτος, στο σύντομο ένθρονιστήριο λόγο του, μέ αισθήματα ευγνωμοσύνης ευχαρίστησε τόν Πατριάρχη κ. Θεόδωρο καθώς και τά Μέλη τής Ιεράς Συνόδου του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας γιά τήν ύψιστη τιμή και τήν έμπιστοσύνη πού έδειξαν στο πρόσωπό του

καί ὑποσχέθηκε σεβασμό, ὑπακοή καί προσήλωση σέ ὅσα θά ἀποφασίζονται στό Ἱερό Κέντρο τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας. Δεσμεύθηκε, ἐπίσης, ὅτι θά ἀναλώσει ὅλες του τίς δυνάμεις, ἐργαζόμενος γιά τήν πνευματική πρόοδο τοῦ ποιμνίου τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Μακαριώτατος προσφώνησε τόν Θεοφιλέστατο λέγοντάς του μεταξύ ἄλλων καί τά ἑξῆς: «Σήμερα στή χαρά τῆς Ἐνθρονίσεώς σου, ἀγαπητέ μου Νεόφυτε, καταθέτω αὐτά τά καρδιακά λόγια μέσα ἀπό τά βᾶθη τῆς πατρικῆς μου καρδιάς γιά σένα, προκειμένου νά σέ στηρίξω στήν πίστη τῆς ταπεινώσεως καί στήν ταπεινώση τῆς πίστεως.

Χωρίς φρόνημα ταπεινώσεως, χωρίς ταπεινό φρόνημα τίποτε δέ μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ σωστά καί τίποτε δέ μπορεῖ νά δώσει καρπούς πνευματικούς ἄν δέν ἔχει φυτευθεῖ μέ ταπεινοφροσύνη.

Σήμερα, λοιπόν, πού ἡ φλόγα τῆς ἐν Χριστῷ ἐλπίδας φαίνεται νά τρεμοσβήνει, ἀπειλούμενη ἀπό τοὺς ἀνέμους τῶν ἐρίδων, ἐθνικῶν καί διεθνῶν, πολιτικῶν καί κοινωνικῶν, ιδεολογικῶν καί θρησκευτικῶν, ἀγωνίσου νά μὴ χαθεῖ ἀπό τίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων τοῦ ποιμνίου σου, ἡ δύναμη τῆς πίστεως νά μετακινήσει ὄρη καί ἡ ἀποτελεσματικότητα τῆς ταπεινῆς προσευχῆς νά ἀποτελέσει τήν προεϊκόνιση τῆς εἰρήνευσεως τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ.

Ἀγωνίσου, νά μὴ χαθεῖ ἀπό τίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων ἡ πίστη στή δυνατότητα διαμόρφωσης τῶν σχέσεων μέ τόν συνάνθρωπο στό πρότυπο τῆς σχέσεως τοῦ Θεοῦ μέ τόν ἄνθρωπο, ὅπως αὐτή ἔλαβε σάρκα καί ὅσα στό θεανδρικό πρόσωπο τοῦ Σωτήρα μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Ὅποιος θυσιαστικῶς προσέφερε ἑαυτόν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων (Α' Τιμ. 2, 6-7).

Οἱ Ἱεραπόστολοί μας σέ ὅλη τήν Ἀφρική ἐργάζονται θυσιαστικῶς γιά νά βιώσει ὁ Ἀφρικανός ἀδελφός τήν πίστη στόν Θεό τῆς Ἀγάπης ὡς Ἀναστάσιμη ἐλπίδα, νοηματοδότηση τοῦ πόνου, φιλιανθρωπία καί διακονία, δικαιοσύνη καί εἰρήνη...»

Ἡ τελετή ὀλοκληρώθηκε μέ ἑορταστικό πρόγραμμα τό ὁποῖο ἐπιμελήθηκαν καί παρουσίασαν οἱ χορωδίες τῆς Ἐπισκοπῆς Νιερί καί κοινή τράπεζα γιά ὅλους τοὺς συμμετέχοντες.

* * *

Τῆ Δευτέρα 16 Μαΐου ἐ.ἔ. ἔγινε καί ἡ Ἐνθρονίση τοῦ Νέου Ἐπισκόπου Κισοῦμου καί Δυτικῆς Κένυας κ. Ἀθανασίου. Ἡ τελετή πραγματοποιήθηκε στόν Ἱερό Ναό τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέα στήν περιοχή Κινεγουα, πού εἶναι ὁ πρῶτος Ὁρθόδοξος Ναός πού χτίστηκε στή Δυτική Κένυα.

Ὁ Πατριάρχης κ. Θεόδωρος προεξήρχε τῆς θείας Εὐχαριστίας συμπαραστατούμενος ἀπό τοὺς Σεβ. Μητροπολίτες Ναϊρόμπι κ. Μακαρίου, Ζάμπιας καί Μαλάουι κ. Ἰωάννη καί τῶν Θεοφ. Ἐπισκόπων Μπουρούντι καί Ρουάντας κ. Ἰννοκεντί-

ου, Νιέρι καί Ὑόρους Κένυας κ. Νεοφύτου καί Κισούμου καί Δυτικῆς Κένυας κ. Ἀθανασίου καί πλήθους ἱερέων. Παρόντες στή Λειτουργία ἦταν ὁ Κυβερνήτης καί πολλοί Βουλευτές τῆς Δυτικῆς Κένυας, οἱ ὁποῖοι μέ εὐλάβεια παρακολούθησαν τή Λειτουργία.

Πρὶν τήν Ἀπόλυση, σύμφωνα μέ τήν ἐκκλησιαστική τάξη, ὁ Μακαριώτατος τέλεσε τήν Ἐνθρόνιση τοῦ πρώτου Ἐπισκόπου Κισούμου καί Δυτικῆς Κένυας κ. Ἀθανασίου, ὁ ὁποῖος μέ συγκίνηση εὐχαρίστησε τόν Πατριάρχη καί τήν Ἱερά Σύνοδο γιά τήν ἐμπιστοσύνη καί τήν τιμή νά τόν ἐπιλέξουν γιά τή διαποίμανση τῆς νεοϊδρυθείσας Ἐπισκοπῆς. Δέν παρέλειψε, ἐπίσης, νά διαβεβαιώσει ὅτι θά καταβάλλῃ κάθε δυνατή προσπάθεια, ὥστε νά φανεῖ ἀντάξιος τῆς μεγάλης τιμῆς καί τῆς

ἀποστολῆς τήν ὁποία ἡ Ἐκκλησία τοῦ ἐμπιστεύθηκε.

Ὁ Μακαριώτατος κατά τήν προσφώνησή του, μεταξύ ἄλλων ἐπίσημανε στόν Θεοφιλέστατο κ. Ἀθανάσιο καί τά ἀκόλουθα: «Ἱστορική μέρα σήμερα. Σήμερα ἐνθρονίζεται ὁ πρῶτος νέος Ἐπίσκοπος καί κατά πάντα ὙΑγιος Θεοφ. Κισούμου καί Δυτικῆς Κένυας κ. Ἀθανάσιος.

Ἔχω δι' ἐλπίδος καί πληροφορία καρδιάς ὅτι καί ἡ δική σας χαρά σήμερα εἶναι μεγάλη, γιατί ἕνας δικός σας ἄνθρωπος καί συμπατριώτης σας, σάρκα ἀπό τή σάρκα σας, ἐγκαθίσταται Ἐπίσκοπος μιᾶς νεοσύστατης Ἐπισκοπῆς.

Μιᾶς Ἐπισκοπῆς πού ἀπό σήμερα γίνεται τό κέντρο τῆς πνευματικῆς σας ἀναφορᾶς καί ζωῆς, ὄλων τῶν βαπτισμένων στό τοῦ Χριστοῦ ὄνομα καί εἶναι ἐνεργά μέλη τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας...

Ἡ πολυετής διακονία μου στήν Ἀφρική μ' ἔχει διδάξει ὅτι Ἱεραποστολή σημαίνει πνεῦμα μαθητείας γιά τήν κατανόηση τῶν ἀνθρώπων, ἤρεμη αὐτοθυσία, χαρούμενο θάρρος, ἀνεξάντλητη ὑπομονή καί πρωτίστως ἡ βίωση τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου πρὸς τόν Ἀπόστολο Παῦλο "ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γάρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται" (Β' Κορ. 12,9).

Ἡ ἄσκηση στήν ἀγάπη, στήν ὑπομονή, στήν πραότητα, στήν ἀοργησία, στήν καρτερία, ὡς εἶναι τά πρακτικά ἐργαλεῖα γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ στά Ἱεραποστολικά σου βήματα.

Καί ἐπιτυχία δέν εἶναι μόνον ἡ αὐξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πιστευόντων, ἀλλῆλα ἡ ποιότητα τῶν πιστῶν μέσα στήν ὑγεία τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος καί τῆς ἀγάπης...».

Μετά τό πέρας τῆς Ἐνθρόνισης, ἀκολούθησε χαρούμενο ἑορταστικό πρόγραμμα καί κοινό γεῦμα, ἐνῶ σύμφωνα μέ τό τοπικό ἔθιμο τῆς φυλῆς Λούγια, ἔχρισαν τόν Ἐπίσκοπο κ. Ἀθανάσιο σέ «Γέροντα» τῆς φυλῆς.

Ἐπιμέλεια Γ.Ε.Ϊ.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΝΙΓΗΡΙΑΣ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΠΑ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ κ.κ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ Β΄

Κύριε Κοσμήτορα,
Κύριοι Πρόεδροι τῶν Τμημάτων,
Μέλη τοῦ Διδακτικοῦ Προσωπικοῦ,
Κυρίες καί Κύριοι,

Ἐκπροσωπώντας τόν Μακαριώτατο Πάπα καί Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς κ. Θεόδωρο Β΄, παρευρίσκομαι στή σημερινή Ἡμερίδα γιά τήν Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδο, τήν ὁποία ἡ Θεολογική Σχολή ὀργανώνει, γιά νά σᾶς μεταφέρω τόν ἐγκάρδιο χαιρετισμό, τά συγχαρητήρια γιά τήν πρωτοβουλία σας αὐτή, καθώς καί τίς ὀλόθερμες εὐχές καί εὐλογίες του γιά ἐπιτυχή ἔκβαση τῶν ἐργασιῶν της.

Μέ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον ὁ Μακαριώτατος καί ἡ περί αὐτόν Ἁγιωτάτη Ἐκκλησία τῶν Ἀλεξανδρέων, ἀναμένει νά ἀφουγκραστεῖ τό λόγo καί τόν προβληματισμό διακεκριμένων διακόνων τῆς Ὁρθόδοξης Θεολογίας ὅπως αὐτός θά ἐκφραστεῖ κατά τή διάρκεια τῆς σημερινῆς Ἡμερίδας.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀλεξανδρείας, ὅπως γνωρίζετε,

συμμετεῖχε ἐνεργά ὄλα αὐτά τά χρόνια στήν προετοιμασία τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου ὅπως καί σέ κάθε διορθόδοξη καί διαχριστιανική κίνηση. Ὁφειλτικῶς μνημονεύουμε τόν ἀπό Καρθαγένης Ἀλεξανδρείας κυρό Παρθένιο γιά τήν καταλυτική συμβολή του.

Ἄλλῃ καί ὁ νῦν Προκαθήμενός μας κ. Θεόδωρος λειτουργώντας ὑπεύθυνα καί συνειδητά τό διακόνημα τοῦ Πρώτου, ὡς ἐκφραστής καί ἐγγυητής τῆς συνέχειας καί τῆς ἐνότητας τῆς Ἐκκλησίας μας, συμμετεῖχε ἐνεργά στίς τελευταῖες κρίσιμες διεργασίες πού ὀδήγησαν στή σύγκληση τῆς ἀπό ἐτῶν ἀναμενόμενης ἀπό τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας μας, Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου.

Ἀγαπητοί μου,

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀφρικῆς ζεῖ καί κινεῖται σέ ἓνα πολυπολιτισμικό καί πολυθρησκευτικό περιβάλλον. Σέ ἓνα περιβάλλον βαθύτατα τραυματισμένο ἀπό κάθε εἶδους διαιρέσεις, γενοκτονίες καί πολέμους, κοινωνική ἀδικία καί ἀνισότητες, οἰκονομική ἐκμετάλλευση καί ἀκραία φτώχεια, τρομοκρατία, ἰσλαμικό

Τήν Τρίτη 5 Ἀπριλίου 2016, μέ ἀφορμή τό γεγονός τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, ἡ Θεολογική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν μέ πρωτοβουλία τῆς Κοσμητείας, πραγματοποίησε Ἡμερίδα μέ σκοπό της τήν ὑπεύθυνα ἐνημέρωση τῶν φοιτητῶν, πάνω σέ ζητήματα πού ἀπασχολοῦν τήν οἰκουμενική Ὁρθοδοξία καί πού πρόκειται νά συζητηθοῦν στήν ἐν λόγῳ Σύνοδο.

Τά ἔξι βασικά θέματα τῆς Ἡμερήσιας Διάταξης τῆς Συνόδου εισηγήθηκαν κατά σειρά ὁ Καθηγητής τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου Παν. Ἀρχιμανδρίτης κ. Γρηγόριος Παπαθωμᾶς, ὁ Καθηγητής τῆς Ἱστορικῆς Δογματικῆς Θεολογίας Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἀβύδου κ. Κύριλλος, ἡ Ἐπίκουρη Καθηγήτρια τοῦ Κανονικοῦ καί Ποινικοῦ Δικαίου κ. Εἰρήνη Γλάρου - Χριστινάκη, ἡ Ἀναπληρώτρια Καθηγήτρια τῆς Ἱστορίας τῶν Δογμάτων κ. Μαρίνα Κολλοβοπούλου, ὁ Καθηγητής τῆς Ἱστορίας τῶν Δογμάτων καί Συμβολικῆς Σεβ. Μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος καί ὁ Ὁμότιμος Καθηγητής τῆς Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησιολογίας καί Φιλοσοφίας τῆς Ἐκκλησίας καί Σύμβουλος τῆς Γραμματείας τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Πανορθόδοξης Συνόδου κ. Κωνσταντῖνος Δεληκωσταντῆς.

Μετά τό τέλος τῶν εισηγήσεων, ἀκολούθησε μακρά καί γόνιμη συζήτηση κυρίως μέ τή συμμετοχή τῶν παρισταμένων φοιτητῶν.

Μεταξύ τῶν Ἐκπροσώπων Προκαθημένων καί Ἐκκλησιῶν, τίς ἐργασίες τῆς Ἡμερίδας χαιρέτησε μέ σύντομη ὁμιλία του καί ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νιγηρίας κ. Ἀλέξανδρος, ὡς Ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς κ. Θεόδωρου Β΄.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νιγηρίας κ. Ἀλέξανδρος στό βῆμα (πάνω). Γενική ἄποψη τοῦ Ἀμφιθεάτρου τῆς Θεολ. Σχολῆς κατά τῆς ἐργασίας τῆς Ἡμερίδας (κάτω).

καί χριστιανικό φονταμενταλισμό, ἔλλειμα δημοκρατίας καί διαφθορά.

Ἐνσκύπτουμε μέ ὅση δύναμη ἔχουμε πάνω ἀπό τίς πληγές τῶν λαῶν μας, στήν τραυματισμένη συλλογική τους μνήμη, προσπαθώντας νά γινόμαστε κάθε στιγμή φορεῖς θεραπείας, καλλιεργώντας τό πνεῦμα τῆς καταλλαγῆς, τοῦ διαλόγου, τῆς εἰρηνικῆς συνύπαρξης ἀνθρώπων, πολιτισμῶν καί θρησκειῶν.

συμμετέχουμε λοιπόν συνειδητά καί ἐνεργά στή Σύνοδο, θεωρώντας καταλυτική τήν κοινή ἐν Συνόδῳ μαρτυρία τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας, μέ τή βεβαιότητα ὅτι στό ἐγγύς μέλλον ἡ «τά ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα» Θεία Χάρις θά συνδράμει τή θέλησή μας γιά ὑπέρβαση τῶν ὁποίων ἀτελειῶν καί ἀδυναμιῶν τούτης τῆς Συνόδου.

Σᾶς εὐχαριστῶ.

Τονίζουμε τήν ἀποδοχή καί ὄχι ἀπλῶς τήν ἀνοχή τῆς ὅποιας διαφορετικότητας. Στηρίζουμε τήν ἀναγκαιότητα ἀπελευθέρωσης τῆς γυναίκα ἀπό κοινωνικά καί πολιτιστικά δεσμά, προβάλλοντας τόν καταλυτικό τῆς ρόλου στήν Ἐκκλησία καί τήν κοινωνία. Ἀναγνωρίζουμε τήν παρουσία καί ἀνακαινιστική δύναμη τοῦ Παναγίου Πνεύματος σέ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, στήν κτίση, σέ κάθε ἱστορική στιγμή.

Προσπαθοῦμε νά ἐκφέρουμε λόγο προφητικό, ἀναστάσιμο, ἐλπιδοφόρο. Τό «τί» τοῦ κηρύγματός μας, τό παρέχει τό Εὐαγγέλιο καί ἡ δισχιλιόχρονη παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας. Τό «πῶς» μᾶς τό δίνει ἡ τοπική φιλοσοφία, θεολογία καί παράδοση, δηλαδή τά «σεβάσματα» τῶν λαῶν μας, σύμφωνα μέ τόν τρόπο τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν Παύλου.

Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τοῦ Ἰουνίου καί ὅσες σύν Θεῷ θά ἀκολουθήσουν, εἶναι ὁ χῶρος στόν ὁποῖο θεωροῦμε ὅτι μπορεῖ νά ἀκουσθεῖ ἀπό ὅλους ἐσᾶς, τίς Ἐκκλησίες τοῦ βορρᾶ, ἡ φωνή μας. Ἡ φωνή τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ ἀναπτυσσόμενου κόσμου, στόν ὁποῖο πλέον ἔχει μετατοπισθεῖ τό κέντρο βάρους τῆς παγκόσμιας χριστιανοσύνης. Ἐνός κόσμου πού δέν μπορεῖ πλέον νά ἀποδεχθεῖ ἐσᾶς μέν, ὡς τοὺς ἀποκλειστικούς δότες καί ἐκφραστῆς τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας καί προβληματισμοῦ, ἐνῶ ἐκεῖνος θά παραμένει ὁ μόνιμος ἀποδέκτης.

Γιά ὅλους αὐτούς τοὺς λόγους

ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ·

ανάγκη ὁμολογίας ἢ ἐξόδου στόν κόσμο;

Προσφάτως, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κερκύρας, Παξῶν καί Διαποντίων Νήσων κ. Νεκτάριος, ἀπέστειλε «ὑπόμνημα θέσεων» πρὸς τὴν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀναφορικά μέ τό προσυνοδικό κείμενο «Ἡ ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ», τό ὁποῖο θά κατατεθεῖ στήν Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας *ad referendum*.

Ἡ δημοσιοποίηση τῶν ἐνδιαφέρουσων παρατηρήσεων τοῦ Σεβασμιωτάτου μᾶς προσφέρει τὴν εὐκαιρία γιά ἓναν, ἔστω περιορισμένο, σχολιασμό τοῦ σχετικοῦ προσυνοδικοῦ κειμένου, τό ὁποῖο, κατά τὴν ἄποψή μας, εἶναι ἀπὸ τὰ πλέον κομβικά αὐτῶν πού θά συζητηθοῦν στήν Πανορθόδοξη Σύνοδο, καθὼς ἀφορᾷ τὴ μαρτυρία, τὴν ἀποστολή, τὴν ἴδια τὴν παρουσία τῆς Ὁρθοδοξίας στόν κόσμο τῆς 3^{ης} χιλιετίας.

Ἡ προσέγγιση τοῦ Σεβασμιωτάτου εἶναι πολὺτιμη σέ ὅ,τι ἔχει νά κάνει μέ τὴν ἐμβάθυνση πού δίδεται στήν κάθετη, ὑπαρξιακή σχέση ἀνθρώπου - Θεοῦ ὡς κατεξοχὴν κριτήριο εἰρήνης, δικαιοσύνης, ἐλευθερίας καί θεογνωσίας κι ὡς ἐκ τούτου ἐμπλουτίζει τὴν ἀνάγνωση τοῦ κειμένου ἀπὸ τοὺς «ἐντός». Εἶναι ὀρθή, ἀκόμα, ἡ διατύπωσή του πὼς ἡ Ἐκκλησία δέν ἀναπαράγει ἠθικά - κοινωνιολογικά σχήματα, ὅτι ἡ γνώση (κι ὄχι ἀπλῶς ἡ κοινωνία) μέ τὸν Τριαδικό Θεό ὁδηγεῖ στήν ἐνότητα μέ τὸν Θεό, ὅτι πηγὴ ἔμπνευσης γιά τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ὑπῆρξε ἡ θεία ἀποκάλυψη κι ὄχι ὁ ἄνθρωπος, ὅτι, τέλος, ὁ Χριστιανισμός ζητεῖ τὴν «ἀπελευθέρωση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν κοσμικὸ τρόπο ζωῆς, δηλ. ἀπὸ τὴν πονηρία αὐτοῦ τοῦ κόσμου». Ὡντως, ὁ πρόλογος τοῦ κειμένου ἐνθυμίζει πὼς «ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ζῆ ἐν τῷ κόσμῳ», ἀλλὰ δέν εἶναι «ἐκ τοῦ κόσμου»· συγχρόνως δέ προσθέτει πὼς ἡ Ὁρθοδοξία «συμμετέχει εἰς τὸν προβληματισμόν καί τὴν ἀγωνίαν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου ὡς πρὸς θεμελιώδη ὑπαρξιακά ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν τὸν σύγχρονον κόσμον», ἀποβλέποντας πρωτίστως «ὄχι εἰς τό νά κρίνη καί καταδικάσῃ τὸν κόσμον (πρβλ. Ἰωάν. 3,17

καί 12,47)» ἀλλὰ «εἰς τό νά προσφέρῃ εἰς αὐτόν ὡς ὁδηγόν τό Εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ». Τί σημαίνει, ὅμως, ἡ τελευταία φράση; Πὼς μπορεῖ νά γίνει τό Εὐαγγέλιο γιά τοὺς χριστιανούς καί τὸν κόσμο γενικότερα «ὁδηγός»; Εἶναι θεμιτό νά ζητᾶμε τὴν «ἐδῶ καί τώρα» χριστιανοποίηση τοῦ κόσμου ἢ ὑπάρχει ἓνας ἄλλος τρόπος κατανόησης τῶν ὑπολοίπων πολιτισμῶν καί θρησκευτῶν;

Ἐν ἐξετάσει κανεῖς τὸν ὀρισθέντα ἀπὸ τὴν Α΄ Πανορθόδοξη Προσυνοδικὴ Διάσκεψη (1976) κατάλογο θεμάτων τῆς Πανορθόδοξης Συνόδου θά διαπιστώσει πὼς τό ζήτημα τῆς «Ἀποστολῆς τῆς Ὁρθοδοξίας στό σύγχρονο κόσμο» (ὑπὸ τὴν ἀρχικὴ ἀκόμα μορφή τῆς «Συμβολῆς τῶν κατὰ τόπους Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν εἰς ἐπικράτησιν τῶν χριστιανικῶν ἰδεωδῶν τῆς εἰρήνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφοσύνης καί τῆς ἀγάπης μεταξύ τῶν λαῶν καί τὴν ἄρση τῶν φυλετικῶν διακρίσεων») συγκαταλέγεται στήν κατηγορία τῶν προσυνοδικῶν ἐκείνων θεμάτων (μαζί μέ τὰ, ἐνοποιημένα πλέον, κείμενα «Σχέσεις Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν πρὸς τὸν λοιπὸ χριστιανικὸ κόσμο» καί «Ἡ Ὁρθοδοξία καί Οἰκουμενικὴ Κίνηση») πού ἀφοροῦν τίς σχέσεις τῆς Ὁρθοδοξίας μέ τὸν κόσμο (Ὁρθοδοξία *ad extra*), ἀνήκει δέ στὰ ἄμεσες προτεραιότητας πρακτικὰ καί ποιμαντικὰ ζητήματα πού ἐπελήχθησαν νά παραπεμποῦν πρὸς συζήτηση καί ἐγκριση στήν Πανορθόδοξη Σύνοδο (οἱ ἄλλες δύο ομάδες θεμάτων ἦταν: σχέσεις μεταξύ τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν - Ὁρθοδοξία *ad intra*· καί διάφορα πειθαρχικά, ποιμαντικὰ προβλήματα: γάμος, νηστεία, ἐκκλησιαστικὸ ἡμερολόγιο). Ἀντιθέτως, προτιμήθηκε νά μείνουν ἐκτός συνοδικῆς ἀτζέντας ζητήματα δόγματος καί πίστεως, τόσο γιά νά μὴν προκληθεῖ, ὡς μὴ ὤφειλε, σκανδαλισμός τῶν πιστῶν καί ταραχὴ τῆς συνείδησης τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος, ὅσο καί ἐπειδὴ ἐξέλειπαν, κατά τὴν ἐκτίμηση τῶν συμμετεχόντων στὶς προπαρασκευαστικὲς ἐπιτροπές, αἰτίες πού νά δικαιολογοῦσαν συγκλήση Συνόδου μέ δογματικὸ χαρακτῆρα.

Υπό τό παραπάνω πρίσμα, ἡ Πανορθόδοξη Σύνοδος προσδιορίστηκε νά εἶναι μιὰ Σύνοδος «ποιμαντική» – ὑπό τήν εὐρεία ἔννοια τοῦ ὄρου – ἢ, κατά μιὰ ἔννοια, «ιεραποστολή» κι ὄχι στενά «ὁμολογιακή». Αὐτό σημαίνει πῶς πρόθεση τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν εἶναι νά πραγματοποιηθεῖ μιὰ Σύνοδος ἡ ὁποία ἀφενός μὲν νά ρυθμίζει ἐσωτερικά διοικητικά καί πειθαρχικά ζητήματα τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀφενός δέ ν' ἀπευθυνθεῖ, δίχως νά καταδικάζει, στόν κόσμο: τόσο στοὺς ἄλλοιους χριστιανοὺς, ὅσο καί στή δοκιμαζόμενη ἀνθρωπότητα, συντασσόμενη στό σκοπὸ τῆς ἀποκατάστασης τῆς χριστιανικῆς ἐνότητας καί τῆς καταλλαγῆς τῆς ἀνθρωπότητας. Ἔτσι κατανοεῖται ἡ ἐπιλογή νά τονιστεῖ ἡ «συμβολή» τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στήν ἐμπέδωση τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἄρσης τῶν διακρίσεων (αὐτονοήτως ἀπὸ τὴ σκοπιὰ τῆς χριστιανικῆς κατανόησης τῶν παραπάνω ιδεωδῶν) καί ν' ἀναδεικνύεται ὁ «ὀλιστικός» – δηλ. περιεκτικός – χαρακτήρας τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος πού ὀφείλῃ, στήν ἀναπόφευκτη συνάντησή του μὲ ἄλλοιους πολιτισμοὺς καί θρησκείες, νά προβάλῃ ἐξάπαντος τὰ θεμελιώδη αὐτὰ χριστιανικά ἰδανικά.

Ἡ Ὁρθόδοξη, λοιπόν, συντάσσεται μὲ τόν, σύμφωνα μὲ τὴ θεία ἐντολή, ὑψηλὸ σκοπὸ τῆς χριστιανικῆς ἐνότητας καί μὲ τὴν

ἀγωνία τῆς ἀνθρωπότητας νά ἐμπεδώσει «ἐπὶ γῆς» καί ἐν μέσῳ ὠδινῶν τὰ ἀγαθὰ τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης καί τῆς ἐλευθερίας πού εἶναι δωρεές τοῦ Θεοῦ στήν ἀνθρωπότητα. Ὡστόσο, οἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίες δέν θέλησαν νά ὀμφαλοσκοπήσουν, συγκαλύπτοντας μιὰ Σύνοδο ἐσωστρεφή πού νά ἐπαναλάβῃ αὐτὰρεσκα τὰ κεκτημένα τῆς ὀρθόδοξης παράδοσης (= μιὰ Σύνοδος γιὰ τόν ἑαυτὸ της), ἀλλὰ κυρίως νά *προβάλλουν* στίς σημερινές συνθήκες τόν προφητικὸ λόγον τῆς Ὁρθοδοξίας καί νά μετουσιώσουν τόν λειτουργικὸ, πνευματικὸ, ἀσκητικὸ, πατερικὸ της πλοῦτο σὲ ἥθος ζωοποιό πού νά νοηματοδοτεῖ τό *σήμερα*, πού νά ἀξιολογεῖ ὅ,τι δέν ἐναντιώνεται στό θεῖο θέλημα (= μιὰ Σύνοδος γιὰ τόν κόσμο). Στὰ προσυνοδικὰ κείμενα συναντᾶ κανεῖς, μὲ μεγαλύτερη ἢ λιγότερη ἔνταση, ὄχι καταδίκη ἢ ἀπόρριψη ἀλλὰ ἀνοιγμα, προσέγγιση καί προσπάθεια κατανόησης τῶν «ἐκτός» τῆς Ὁρθοδοξίας. Πράγματι, ἡ Σύναξη τῶν Ὁρθόδοξων Προκαθημένων τοῦ 2008 ἀναγνώριζε αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν προοπτικὴ τῆς *συμμετοχῆς* στὰ προβλή-

ματα του κόσμου: «Ἡ Ἐκκλησία του Χριστού ἀσκεῖ σήμερα τὴν διακονίαν αὐτῆς εἰς ἓναν ταχύτατα ἐξελισσόμενον κόσμον ὁ ὁποῖος καθίσταται πλέον ἀλληλὸνδεντος χάρις εἰς τὰ μέσα ἐπικοινωνίας καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῶν συγκοινωνιακῶν μέσων καὶ τῆς τεχνολογίας». Ἄλλὰ καὶ ἡ Σύναξη τῶν Προκαθημένων τοῦ 2014 ἐπαναλαμβάνει πῶς σκοπὸς τῆς Πανορθόδοξης Συνόδου εἶναι νὰ δώσει μαρτυρία τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, νὰ τονίσει τὴν εὐθύνη καὶ τὴν σπογγὴ τῆς γιὰ τὸ σύγχρονο κόσμον, νὰ διακηρύξει τὸν «προφητικὸ λόγον» τῆς Ὁρθοδοξίας ἡ ὁποία «ἐν τῷ κόσμῳ παρικοῦσα, βιώνει καὶ αὐτὴ τὰς προκλήσεις τοῦ ἀνθρώπου ἐκάστης ἐποχῆς», καθὼς βρίσκεται «εἰς διαρκῆ διάλογον μετὰ τῆς ἐκάστοτε ἐποχῆς, συμπάσχει μετὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ συμμερίζεται τὴν ἀγωνία τῶν».

Ἡ σύνταξη καὶ μετέπειτα ἐπεξεργασία τοῦ σχετικοῦ κειμένου, ἀρχικὰ ἀπὸ τὴν Γ΄ Πανορθόδοξη Προσυνοδικὴ Διάσκεψη (1986), στὴ συνέχεια δὲ ἀπὸ τὴν Ε΄ Πανορθόδοξη Προσυνοδικὴ Διάσκεψη (2015) καὶ τὴ Σύναξη τῶν Ὁρθόδοξων Προκαθημένων 2016, προέκυψαν πολλὴ ἐνδιαφέρουσες θεολογικὲς ἰδέες,

ὅπως: ἡ ἐν Χριστῷ
καταλληλὴ τῶν
πάντων, ἡ

«ὄντολογικὴ» (στὸ κείμενον τοῦ 1986) ἢ «ὀργανικὴ» (στὸ κείμενον τοῦ 2016) ἐνότης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἡ ἀξία τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, ἡ προτροπὴ, σὲ ἐφαρμογὴ τῶν παραπάνω, γιὰ διαχριστιανικὴ, διαθρησκειακὴ συνεργασία, ἡ εὐθύνη γιὰ ἱεραποστολικὴ δράση ἐν τῷ κόσμῳ (ἀπέναντι σὲ κάθε τάση ἀπομονωτισμοῦ ἢ ἀδιαφορίας γιὰ τὴν κοινωνικὴ εὐθύνη)· ὅλα αὐτὰ ἀναδεικνύουν τὴν ὁλότητα τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος, ποῦ διαβλέπει σημεῖα τῆς παρουσίας τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ ἀκόμα καὶ ἐκτὸς Χριστιανισμοῦ – βλ. χαρακτηριστικὰ τὴν §Γ.5 τοῦ κειμένου: «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία θεωρεῖ καθῆκον αὐτῆς νὰ ἐπικροτῇ πᾶν ὅ,τι ἐξυπηρετεῖ πρᾶγματι τὴν εἰρήνην (Ρωμ. 14,19) καὶ ἀνοίγει τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἀδελφοσύνην, τὴν ἀληθῆ ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀμοιβαίαν ἀγάπην μετὰ τῶν τέκνων τοῦ ἐνὸς οὐρανοῦ Πατρὸς, ὡς καὶ μετὰ τῶν ὁλῶν τῶν ἀποτελούντων τὴν ἐνιαίαν ἀνθρωπίνην οἰκογένειαν».

Αὕτη εἶναι, κατὰ τὴν ἄποψή μας, ἀπὸ τίς ἀξιολογότερες ἀναφορὲς ποῦ ὑπάρχουν στὸ κείμενον. Κατὰ τὴν χριστιανικὴ ἀντίληψη, κάθε τί ποῦ προωθεῖ τὰ ἀγαθὰ ποῦ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος δώρισε στὴν ἀνθρωπότητα περιέχει, μυστικῶς, τὴν εὐδοκίαν τοῦ Πατέρα, τὴν χάριν τοῦ Υἱοῦ καὶ τὴν ἀγιαστικὴν

κή, μεταμορφωτική χάρη του Ἁγίου Πνεύματος· γι' αυτό καί δέν καταδικάζονται *a priori* οἱ προσπάθειες γιά ἐμπέδωση τῆς εἰρήνης, τῆς ἐλευθερίας καί τῆς δικαιοσύνης, ἀπεναντίας ἐντάσσονται, κατά κάποιο τρόπο, στή μετοχή τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἔστω κι ἂν δέν ὑπάρχει θεσμική ἢ ἐπίσημη ἀποδοχή τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Διαφορετικά, οἱ ἀξίες τῆς εἰρήνης, τῆς ἐλευθερίας καί τῆς δικαιοσύνης θεωροῦνται ἀπλῶς μιά ἀνθρώπινη ἐπιπόνηση, δίχως νά ὑπάρχει ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ καί δίχως νά ἐκφράζουν ὁρατά αὐτοῦ πού ἐνυπάρχει στόν ἄνθρωπο ὡς «κατ' εἰκόνα» καί «καθ' ὁμοίωσιν» δημιούργημα τοῦ Θεοῦ. Ἐξάλλου, ἡ «καταλλήλαγῆ τῶν πάντων ἐν Χριστῷ» δέ σημαίνει πῶς ὁ Χριστός εἶναι «σπερματικῶς» παρῶν σέ ὅλη τήν ἀνθρωπότητα, μέ διάφορους τρόπους καί σέ διαφορετικό βαθμό, ὀδηγώντας τήν παιδαγωγικά στή θεογνωσία; Ἄκόμα, ἡ συμφιλίωση μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, ἔστω στό πεδίο τῆς ἱστορίας, εἶναι τελείως ξένη μέ τήν καταλλήλαγῆ μέ τόν Θεό καί ἐκτός τῆς θείας συγκατάβασης; Κι ἂν ἰσχύουν τά παραπάνω, δέν θά πρέπει ἡ Ἐκκλησία – δίχως ν' ἀρνεῖται τό καθῆκον νά κηρύξει τό Εὐαγγέλιο στά ἔθνη καί νά εὐαγγελίσει τόν κόσμον (βλ. Β3 Μήνυμα Προκαθημένων 2008: «Ὁ εὐαγγελισμός τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀλλήλα καί τῶν μή πιστευόντων εἰς Χριστόν, ἀποτελεῖ ὑπέρτατον χρέος τῆς Ἐκκλησίας») – νά συνοδεύει τήν ἀνθρωπότητα σ' αὐτήν τήν πορεία ἔχοντας ὡς «ὀδηγό» τό Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ; Τό κείμενο δέν δίδει ξεκάθαρη ἀπάντηση σ' αὐτά τά ἐρωτήματα, ἔστω κι ἂν ἀφήνει ν' ἀναδειχθεῖ ἡ θετική διάθεση τῶν συντακτῶν ὡς πρὸς τήν κατεύθυνση αὐτή.

Πρὸς ἐπίρρωση τῶν παραπάνω, ἀξίζει νά σημειωθεῖ πῶς, πρόσφατα, μιά διεθνῆς ομάδα 15 θεολόγων, στήν πλειονότητά τους μέλη τοῦ Κέντρου Οἰκουμενικῶν, Ἱεραποστολικῶν καί Περιβαλλοντικῶν Μελετῶν «Μητροπολίτης Παντελεήμονας Παπαγεωργίου», σχολίασε τό κείμενο, καταθέτοντας μιά σειρά βελτιωτικῶν προτάσεων (βλ. ἔστω σελ. 3 - 8 στό παρόν τεύχος). Μεταξύ αὐτῶν πρότεινε τήν εὐρύτερη χρήση τοῦ ὄρου «μαρτυρία», ὡς περιεκτικότερου τοῦ παραδοσιακοῦ ὄρου «ιεραποστολή»: «Ὅλοι σχεδόν οἱ Ἱεραποστολῆ καί οἱ Θεωρητικοί τῆς Ἱεραποστολικῆς σέ ὅλο τόν κόσμον μιλοῦν γιά τήν ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας, χρησιμοποιώντας τόν ὄρο μαρτυρία, πολύ πιο περιεκτικό σέ περιεχόμενο καί

σημασία ἀπό τόν ξεπερασμένο πλέον ὄρο ἀποστολή/ιεραποστολή, ὁ ὁποῖος ἐπί πλέον θυμίζει τήν παλαιότερη ἐπιθετική καί μερικές φορές προσηλυτιστική δράση ὀρισμένων Ἱεραποστολικῶν ὁμάδων. Τόν ὄρο “μαρτυρία”, ὡς γνωστόν, εἰσηγήθηκαν κατά κύριο λόγο καί σέ μεγάλο βαθμό προώθησαν σημαίνοντες Ὀρθόδοξοι, κυρίως ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Ἀναστάσιος, καί στή συνέχεια ὁ ἀείμνηστος π. Ιων Βρια, γιά νά ἀναφέρουμε μόνο δύο ἀπό διαφορετικές Ὀρθόδοξες ἐκκλησιαστικές δικαιοδοσίες. Ὁ ὄρος αὐτός ἀγνωεῖται, ὡς μή ὤφειλε, ἀπό τό τίτλο τοῦ κειμένου. Γιά νά μήν ἀναφέρουμε βέβαια ὅτι ὁ ὄρος “ἀποστολή”, ἐκτός ἀπό ὄλους τοὺς σύγχρονους ἀρνητικούς συνειρμούς, δίνει σήμερα καί τήν ἐντύπωση μιᾶς ἀλαζονικῆς στάσης, ἐνῶ ὁ ὄρος μαρτυρία ταιριάζει καλύτερα στό ἥθος ταπεινότητος τῆς Ὀρθοδοξίας» (§2).

Ἐάν κάποιος ἀρνιόταν ἢ ὑποτιμοῦσε τήν «ιεραποστολική» (ὑπό τήν μή ἐπιθετική, μή προσηλυτιστική ἔννοια τῆς «μαρτυρίας») διάσταση τοῦ κειμένου θά ἦταν σάν ν' ἀκύρωνε τήν πρόθεση ὅσων κατήρτησαν τή θεματολογία τῆς Πανορθόδοξης Συνόδου, τήν κατὰ Χριστό ἀγάπη ὅσων ἐργάζονται στό χώρο τῆς Ὀρθόδοξης Ἱεραποστολῆς καί τῆς Ἱεραποστολικῆς (ὄχι ἀπό... ἀπλή ἀκαδημαϊκή περιέργεια, ἀλλήλα ἀπό ἀγάπη στήν Ἐκκλησία – κοινῶς ἐντός τῆς χαρισματικῆς ζωῆς πού ἀνήκει σέ ὅλο τό σῶμα!), τόν κόπο ὅσων, τά τελευταῖα 30 χρόνια, συνέβαλαν στήν ἐπεξεργασία τοῦ κειμένου ἀλλήλα, κυρίως, τό ἴδιο τό χρέος τῆς Ὀρθοδοξίας ἐνώπιον τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου καί τοῦ κόσμου τοῦ 21^{ου} αἰῶνα. Μιά στατική, μουσειακή ἀντίληψη τῶν δογμάτων ἀρνεῖται τήν κυριακή ἐντολή τῆς ἐξόδου στόν κόσμον καί τῆς κήρυξης τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, ἀντιμετωπίζει τήν πίστη ὡς μιά ἐσωτερική «ὁμολογιακή» ὑπόθεση κάποιων πιστῶν πού, διαρκῶς ἀμυνόμενοι κατά πάντων, νεκρώνουν τό εὐαγγελικό πνεῦμα, στερώντας ἀπό τό ζωοποιῆ του στοιχεῖα τόν κόσμον.

Ἐλπίζουμε, στήν τελική εὐθεία πρὸς τή Σύνοδο, ἀλλήλα καί μετά ἀπ' αὐτήν, τά στοιχεῖα αὐτά νά μήν ὑποβαθμιστοῦν καί νά μήν ἀποτραβηχθεῖ ἡ Ὀρθοδοξία ἀπό τίς σύγχρονες ὑπαρξιακές προκλήσεις τοῦ κόσμου.

Δημήτριος Κεραμιδᾶς
Δρ Ἱεραποστολικῆς

ΑΓΙΑ ΟΛΓΑ

Η ΠΡΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΗ ΗΓΕΜΟΝΙΔΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Στή Βασιλεύουσα

Τό φθινόπωρο τοῦ 957, ἓνα πλοῖο, πού μεταφέρει τήν εἰδωλοπλάτρισσα ἡγεμονίδα τοῦ Κιέβου Ὑολγα καί τήν ἀκολουθία της, φτάνει στήν Κωνσταντινούπολη. Ἐδῶ θά μείνει σχεδόν δύο μῆνες. Θά γίνει δεκτή μέ τιμές ἀπό τόν αὐτοκράτορα Κωνσταντίνο Ζ΄ τόν Πορφυρογέννητο (913-959). Θά ἐπιδιώξει τήν κατοχύρωση καί τή διεύρυνση τῶν προνομίων τῶν Ρώσων ἐμπόρων στίς ἀγορές τοῦ Ρωμαϊκοῦ («Βυζαντινοῦ») Κράτους. Καί, πρὶν φύγει, θά βαπτιστεῖ ἀπό τόν πατριάρχη ἅγιο Πολλύευκτο (956-970), γιά νά γίνει ἡ πρώτη Χριστιανή ἡγεμονίδα τῆς χώρας της –«θείας πίστεως ἀρχή ἁγία... ἐν τῇ Ῥωσίᾳ», κατά τήν εὐστοχὴ ἔκφραση τοῦ Ἑλληνα ὑμνογράφου της– καί νά ὀδηγήσει τόν λαό της στὸν Χριστό «ὡς ἀληθῆς βασιλῆς καί θεόληπτος».

Τί εἶχε, ὅμως, προηγηθεῖ τοῦ ταξιδιοῦ ἐκείνου τῆς Ὑολγας στό «Τσάριγκραντ», ὅπως ἀποκαλοῦσαν οἱ Ρῶσοι τήν Κωνσταντινούπολη;

Ἱστορική ἀναδρομή

Ἐὰν γυρίσουμε ἓναν αἰῶνα πίσω. Τότε ἐγκαταστάθηκαν στίς στέπες, πού ἀπλώνονται πάνω ἀπὸ τὴ Μαύρη Θάλασσα, οἱ Σκανδιναβοὶ Βάραγκοι Ρῶς, ὑποτάσσοντας τοὺς Ἀνατολικούς Σλάβους, πού ζοῦσαν σ' ἐκείνη τὴν περιοχή ἀπὸ τὸν 7^ο αἰῶνα. Οἱ Ρῶς ἴδρυσαν δύο σημαντικὰ πολιτικά κέντρα, τὸ Κίεβο καί τὸ Νόβγκοροντ, καί δημιούργησαν ἓνα ἰσχυρὸ σκανδιναβοσλαβικό κράτος μέ ἡγεμόνα τὸν Ρούρικ, γενάρχη τῆς ὁμώνυμης δυναστείας, ἡ ὁποία κυβέρνησε τὴ Ρωσία ὡς τὸ 1598.

Τὸ 860 οἱ Ρῶς τοῦ Κιέβου, μέ ἀρχηγούς τοὺς ἡγεμόνες Ἑασκολντ καί Ντίρ, πολιόρκησαν τὴν Κωνσταντινούπολη καί λεηλάτησαν τὰ περὶχωρά της. Ὁ αὐτοκράτορας Μιχαήλ Γ΄ (842 - 867) ἔλειπε σέ ἐκστρατεία ἐναντίον τῶν Ἀράβων. Ἡ πόλη, ὡστόσο, σώθηκε θαυματουργικά ἀπὸ τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο. Μετὰ τὴν ἀποτυχία τῶν ἐπιδρομῶν, ἔγιναν διαπραγματεύσεις ἀνάμεσα στὰ δύο μέρη. Οἱ ἡγεμόνες, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, δέχτηκαν νά βαπτιστοῦν. Ὁ τότε πατριάρχης ἅγιος Φώτιος (858-867, 878-889) ἔστειλε στό Κίεβο ἱεραποστόλους μέ ἐπικεφαλῆς ἓναν ἐπίσκοπο. Ἀλλὰ παράλληλα καί ἔμποροι, Σκανδιναβοὶ καί Ρῶσοι, πού διατηροῦσαν καταστήματα καί ἐπιχειρήσεις στὴ Χερσώνα καί τὴν Κωνσταντινούπολη, διέδιδαν τὸν Χριστιανισμό στούς ὁμοφύλους τους. Μέσα σέ λίγα χρόνια τὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο σημείωσε σημαντικὴ πρόοδο καί ὁ Χριστιανισμὸς διαδόθηκε στὴ Ρωσία τόσο ἱκανοποιητικά, ὥστε ὁ μεγάλος πατριάρχης νά γράφει στὴν Ἐγκύκλιον Ἐπιστολή του πρὸς τοὺς ἄλλους πατριάρχες τῆς Ἀνατολῆς (867): «Καί ἐπὶ τοσοῦτον αὐτοῦς (= τοὺς Ρῶσους) ὁ τῆς πίστεως πόθος καί ζῆλος ἀνέφληξεν, ... ὥστε καί ἐπίσκοπον καί ποιμένα δέξασθαι καί τὰ τῶν Χριστιανῶν θρησκευματα διὰ πολλῆς σπουδῆς καί ἐπιμελείας ἀσάξασθαι».

Ἡ φροντίδα τῆς Βασιλεύουσας γιά τοὺς Ρῶσους συνεχίστηκε ἀπὸ τόν αὐτοκράτορα Βασίλειο Α΄ Μακεδόνα (867-886) καί τόν πατριάρχη Ἰγνάτιο (847-858, 867-877), μέ ἀποτέλεσμα τὴν εἴσοδο τοῦ Χριστιανισμοῦ στὰ ἀνώτερα στρώματα τῶν Βαράγκων καί τὴν παραπέρα ἐπέκτασή του ἀνάμεσα στὸν λαό, ἔτσι ὥστε δέν ἀρκοῦσε πιά ἓνας ἐπίσκοπος γιά τὴ διοίκηση τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας. Τώρα χρειαζόταν ἀρχιεπίσκοπος, τὸν ὁποῖο καί ἔστειλε ὁ πατριάρχης:

«*Ἀλλὰ καί τό τῶν Ῥῶς ἔθνος... eis συμβάσεις ἐφελ-
κυσάμενος [ὁ Βασίλειος Α΄ Μακεδῶν]... ἐν μετοχῇ
γενέσθαι καί τοῦ σωτηριώδους βαπτίσματος ἐπέισε
καί ἀρχιεπίσκοπον παρά τοῦ πατριάρχου Ἰγνατίου
τῆν χειροτονίαν δέξασθαι παρεσκεύασε*».

Δυστυχῶς, ἡ ἀρχέγονη ἐκείνη Ἐκκλησία τῆς Ρω-
σίας σχεδόν διαλύθηκε στά τέλη τοῦ 9^{ου} αἰώνα, μέ
τὴν εἰσβολή ἀπὸ τὸν βορρά νέων εἰδωλωλατρικῶν
φύλων, τῶν Σκανδιναβῶν Βαράγκων, ὑπὸ τὸν Ρου-
ρικήδη ἡγεμόνα τοῦ Νόβγκοροντ Ὡλεγκ, πού κατέ-
λαβαν τό Κίεβο (880-883), τό ἔκαναν πρωτεύουσα
τοῦ πρώτου ἐνιαίου Ρωσικοῦ Κράτους καί ἀποκατέ-
στησαν τὴν εἰδωλωλατρία. Τό 907 ἐπιχείρησαν νέα
ἐπιδρομή ἐναντίον τοῦ Βυζαντίου καί τό 911 πέτυχαν
τὴ σύναψη ἐμπορικῆς συνθήκης μέ τὸν αὐτοκράτορα
Λέοντα ΣΤ΄ τὸν Σοφό (886-912).

Τὸν Ὡλεγκ, πού πέθανε τό 912, διαδέχθηκε ὁ
Ἰγκορ (912-945), ὁ σύζυγος τῆς Ὡλγας. Αὐτός ἐπι-
χείρησε δύο ἀνεπιτυχεῖς ἐπιδρομές. Μετά τὴ δεύτε-
ρη, ὡστόσο, τό 944, συνῆψε νέα ἐμπορικὴ συνθήκη
μέ τὴν αὐτοκρατορία. Τὸν ἐπόμενο χρόνο, ὅμως, δο-
λοφονήθηκε ἀπὸ τὴ σλαβικὴ φυλὴ τῶν Δρεβλιάν-
ων, λόγῳ τῶν ὑψηλῶν φόρων πού εἶχαν ἐπιβάλλει
οἱ Βάραγκοι σ' ὅλα τὰ σλαβικὰ φύλα. Ἡ Ὡλγα τότε
ἀνέλαβε τὴ διακυβέρνηση τοῦ κράτους ὡς ἐπίτροπος
τοῦ ἀνήλικου γιοῦ της Σβιατοσλάβου (945-962). Στό
μεταξύ, παρά τὸν διωγμὸ τῶν Χριστιανῶν, πού ἀπὸ
τά τέλη τοῦ 9ου αἰώνα εἶχε κηρύξει ὁ Ὡλεγκ, ὁ
ἀριθμὸς τῶν πιστῶν ὄχι μόνο δέν μειώθηκε, ἀλλὰ
καί αὐξήθηκε. Χαρακτηριστικὸ εἶναι τό γεγονός ὅτι,
ἐνῶ στὴν ἐμπορικὴ συνθήκη τοῦ 911 ἀπὸ τὴν πλευ-
ρὰ τῶν Ῥώσων ὑπογράφουν μόνο εἰδωλωλάτρες,
στὴ συνθήκη τοῦ 944 ὑπογράφουν καί Χριστιανοί.
Τὴν ἴδια ἐποχὴ ὑπῆρχε χριστιανικὴ κοινότητα - καί
ἀσφαλῶς δέν ἦταν ἡ μοναδική - στό Κίεβο, μέ ναὸ
ἀφιερωμένο στὸν προφήτη Ἡλία.

Ἡ Ὡλγα ἡγεμόνιδα τοῦ Κίεβου

Ἡ Ὡλγα, ἂν καί νέα γυναίκα, κυβέρνησε τὴ χώ-
ρα της μέ σύνεση καί ἐπιτυχία. Μοιλονότι στὴν ἀρχὴ
ἐκδικήθηκε τὸν θάνατο τοῦ συζύγου της – τό Εὐαγ-
γέλιο ἀκόμα δέν εἶχε μαλακώσει τὴν καρδιά της – μέ
ἀλλωση τῆς πόλης τῶν Δρεβλιάνων, στὴ συνέχεια
προχώρησε σέ εὐνοϊκὲς γιὰ τό λαὸ μεταρρυθμίσεις,
πού θὰ τὸν προστάτευαν ἀπὸ τίς αὐθαιρεσίες τῶν
ἡγεμόνων καί θὰ συνέβαλλαν στὴν κοινωνικὴ εἰρή-

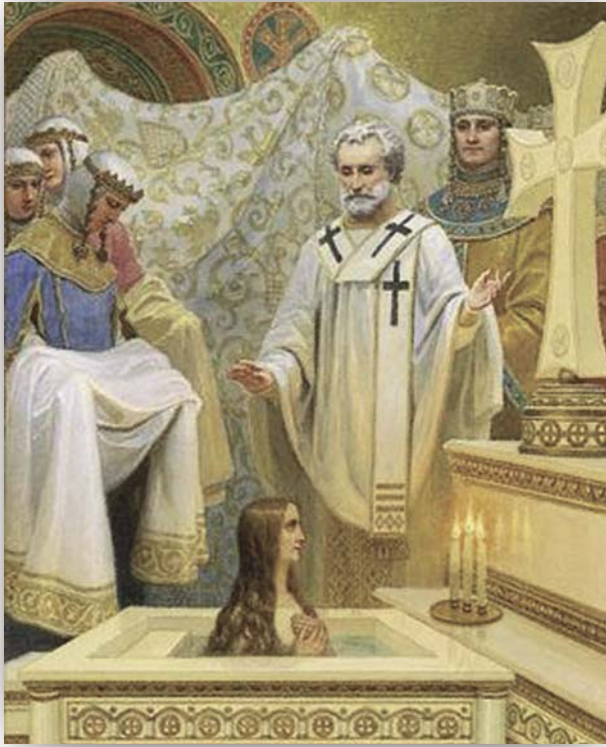
νη καί συμφιλίωση. Γιὰ νὰ γνωρίσει ἄμεσα τὴν κατά-
σταση τοῦ κράτους της, ἔκανε μεγάλες περιοδεῖες,
ἀπὸ τίς ὁποῖες διαπίστωσε, μεταξύ ἄλλων, τό ἦθος,
τὴν τιμιότητα καί τὴ φιλοπατρία τῶν Χριστιανῶν. Γι'
αὐτὸ καί θὰ ἀναλάβει ἀργότερα τὴν πρώτη κρατικὴ
προσπάθεια ἐκχριστιανισμοῦ τῆς χώρας, τῆς ὁποίας,
ἀλλήλωστε, μέ πολλὴ ἐπιδεξιότητα ὀργάνωσε τὴν πο-
λιτειακὴ καί οἰκονομικὴ ζωὴ, ἐγκαταλείποντας τίς
ἐξωτερικὲς ἐπιδρομὲς ἐναντίον ἄλλων χωρῶν.

Στά πλῆσις αὐτῆς τῆς ὀργάνωσης πραγματοποιή-
σε καί τό ἐπίσημο ταξίδι της στὴν πρωτεύουσα τοῦ
Χριστιανικοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους, τό 957, πρὸς ὄφε-
λος τῶν ὑπηκόων της. Εἶχε, βέβαια, καί στόχους
οἰκονομικοπολιτικούς ἢ ἐπίσκεψή της ἐκείνη. Περι-
σότερο, ὅμως, τὴ σφράγισε ἡ ἀπόφασή της νὰ βαπτι-
στεῖ, ἀπόφαση καθοριστικὴ γιὰ τὴ μετέπειτα πορεία
τοῦ Χριστιανισμοῦ στὴ Ρωσία, «λόγῳ τοῦ ἰδιαίτερου
κύρους καί τῆς ἐξέχουσας αὐθεντίας τοῦ ἡγεμόνα
στὸν σλαβικὸ κόσμο. Πράγματι, ὁ ἡγεμόνας
ἀσκούσε ἀπόλυτη ἐξουσία ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ, κοινω-
νικοῦ, πολιτιστικοῦ καί θρησκευτικοῦ βίου τῶν Σλά-
βων, γι' αὐτὸ καί οἱ Ῥῶσοι χρονογράφοι ὄχι μόνο
ἀποδίδουν τεράστια σημασία στό βάπτισμα τῆς ἡγε-
μόνιδας Ὡλγας, ἀλλὰ καί θεμελιώνουν σ' αὐτὸ τὴν
τελικὴ ἀπόφαση τοῦ Βλαδιμήρου νὰ εἰσαγάγει καί
ἐπισήμως τὸν Χριστιανισμό στὴ Ρωσία (988)» (καθηγ.
Βλ. Φειδᾶς).

Ἐποδοχὴ στὴν Κωνσταντινούπολη καί βάπτισμα τῆς Ὡλγας

Ὁ αὐτοκράτορας Κωνσταντῖνος Ζ΄ ὑποδέχθηκε
ἐπίσημα στό παλάτι του τὴν Ὡλγα καί τὴ δεξιώθηκε
τιμητικά, ὅπως ἀναφέρει στό περίφημο ἔργο του
«Περὶ τῆς βασιλείου τάξεως»: «*Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ θ΄,
ἡμέρᾳ δ΄, ἐγένετο δοχὴ... ἐπὶ τῇ ἐφόδῳ Ὡλγας (=*
Ὡλγας) τῆς ἀρχοντίσσης Ῥωσίας... Μηνὶ Ὀκτωβρίῳ
ιη΄, ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ἐγένετο κλητώριον ἐν τῷ χρυσο-
τρικλίνῳ καὶ ἐκαθέσθη ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν Ῥῶς».

Ἐγιναν, δηλαδὴ, δύο δεξιώσεις πρὸς τιμὴν τῆς
ἡγεμόνιδας καί τῆς ἀκοιουθίας της, μία στίς 9 Σε-
πτεμβρίου καί μία στίς 18 Ὀκτωβρίου. Τό χρονικὸ
διάστημα πού μεσοσλαβεῖ ἀνάμεσα στὴν πρώτη καί τὴ
δεύτερη, εἶναι ἀρκετὰ μεγάλο - ἔξι ἑβδομάδες. Ὁ
Πορφυρογέννητος, ὅμως, ἀναφέροντας στὴ συνέ-
χεια ὅτι «*καὶ πάλιν γέγονεν ἕτερον κλητώριον ἐν τῷ*
πεντακουβουκλείῳ τοῦ ἀγίου Παύλου», τοῦ ὁποίου

Τοιχογραφική παράσταση από τὸ Βάπτισμα τῆς Ἁγίας Ὁλγας

ἡ ἡμερομηνία δὲν ἀναφέρεται, μᾶς ὁδηγεῖ στό συμπέρασμα ὅτι ἡ Ὁλγα παρέμεινε ἀκόμα περισσότερο στή Βασιλεύουσα. Ἡ παραμονή της, πάντως, δὲν πρέπει νά παρατάθηκε πέρα ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ Ὀκτωβρίου, ἐπειδὴ τὰ νερά τῶν ποταμῶν τοῦ βορρᾶ πάγωναν τὸν χειμῶνα, κι ἔτσι ἡ ἐπιστροφή στό Κίεβο θά ἦταν δυσχερὴς καὶ ἐπικίνδυνη.

Φαίνεται πὼς ἡ Ὁλγα βαπτίστηκε κάποια ἀπὸ τίς τελευταῖες ἡμέρες τῆς παραμονῆς της στήν Κωνσταντινούπολη, γι' αὐτό καὶ ὁ Πορφυρογέννητος δὲν μνημονεύει τὸ βάπτισμά της, γιὰ τὸ ὁποῖο πληροφορούμαστε ἀπὸ ἄλλες πηγές. Ὑἱοῦ, ἡ.χ., ὁ βυζαντινὸς ἱστορικός καὶ νομομαθὴς Ἰωάννης Ζωναρᾶς (12ος αἰ.), ἀντλώντας στοιχεῖα ἀπὸ προγενέστερα ἱστορικά ἔργα καὶ ἰδιαίτερα ἀπὸ τὸν Ἰω. Σκυλίτζη καὶ τὸν Γ. Κεδρηνό, γράφει: «Καὶ ἡ τοῦ κατὰ Ῥωμαίων ἐκπλεύσαντος Ῥῶς γαμετῆ Ἑλγα, τοῦ ξυνευέντου αὐτῆς τελευτήσαντος, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ καὶ βαπτισθεῖσα τιμηθεῖσά τε, ὡς ἐχρῆν, ὑπενόστησε». Σαφέστερα ἀκόμα περιγράφεται τὸ βάπτισμα τῆς Ὁλγας στό δυτικὸ Χρονικὸ τοῦ Συνεριστῆ τοῦ Ρεγγίνωνα (Continuator Reginonis), πού διασώζει τὴν κιβινὴ

παράδοση τοῦ 10^{ου} αἰῶνα: «*Legati Helenae, reginae Rugorum, quae sub Romano imperatore Constantinopolitano Constantinopoli baptisata est, ficte, ut post claruit, ad regem venientes episcopum et presbyteros eidem genti ordinari petebant.*»

Ἐκτενέστερα ἀναφέρονται στό γεγονός τὸ ἀρχαῖο «Ῥωσικὸ Χρονικὸ» καὶ ὁ Ῥῶσος μοναχὸς Ἰάκωβος στό ἔργο του «Μνήμη καὶ Ἐγκώμιο Βλαδιμήρου». Μεταφράζουμε τὴ σχετικὴ περικοπὴ τοῦ πρώτου: «Ἔτος 6463. Ἡ Ὁλγα πῆγε στοὺς Ἕλληνας καὶ ἔφτασε στήν Κωνσταντινούπολη. Αὐτοκράτορας ἦταν τότε ὁ Κωνσταντῖνος, γιὸς τοῦ Λέοντα. Καὶ ἡ Ὁλγα πῆγε σ' αὐτόν. Ὁ αὐτοκράτορας, βλέποντάς την ἐξαιρετικὰ ὠραία καὶ συνετὴ, θαύμασε τὴν εὐφυῖα της, συνομίλησε μαζί της καὶ εἶπε: Ἐσὺ εἶσαι ἄξια νά βασιλεύεις μαζί μας σ' ἐτούτη τὴν πόλη. Αὐτὴ, ὅταν ἄκουσε τὰ λόγια τοῦτα, εἶπε στόν βασιλιά: Εἶμαι εἰδωλολάτρισσα. Ἄν θέλεις νά μέ βοηθήσεις, βάπτισέ με ἐσὺ ὁ ἴδιος· ἀλλήλιῶς δὲν θά βαπτισῶ. Καὶ τὴ βάπτισε ὁ αὐτοκράτορας μὲ τὸν πατριάρχη. Μόλις φωτίστηκε, αἰσθάνθηκε ἀγαλλίαση στήν ψυχὴ καὶ στό σῶμα της. Καὶ ὁ πατριάρχης τὴν κατήχησε στήν πίστη καὶ εἶπε: "Ἐσὺ εἶσαι εὐλογημένη ἀνάμεσα στίς γυναῖκες τῆς Ῥωσίας, ἐπειδὴ ἀγάπησες τὸ φῶς καὶ πέταξες μακριὰ σου τὸ σκοτάδι. Οἱ γιοὶ τῆς Ῥωσίας θά σέ δοξάζουν σ' ὅλες τίς γενιές". Καὶ τὴν κατήχησε στό δόγμα τῆς Ἐκκλησίας, στήν προσευχὴ, στή νηστεία, στήν ἐλεημοσύνη, στό καθῆκον τῆς τηρήσεως τῆς σωματικῆς ἀγνείας. Κι αὐτὴ στεκόταν μὲ τὸ κεφάλι της σκυμμένο καὶ δεχόταν τίς κατήχησεις σάν τὸ σφουγγάρι πού ρουφᾷ τὸ νερό. Ἐπειτα γονάτισε μπροστὰ στόν πατριάρχη, λέγοντας: "Εἶθε νά λιτρωθῶ μὲ τίς προσευχές σου, ἐπίσκοπε, ἀπὸ τίς παγίδες τοῦ διαβόλου". Καὶ τῆς ἔδωσε κατὰ τὸ βάπτισμα τὸ ὄνομα Ἑλένη, ἡ ὁποία παλιὰ ἦταν μητέρα τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου. Καὶ τὴν εὐλόγησε ὁ πατριάρχης καὶ τὴν ἄφησε νά ἀναχωρήσει...».

Πατριάρχης ἦταν τότε, ὅπως εἶπαμε στήν ἀρχή, ὁ ἅγιος Πολύτευκτος, ὁ ὁποῖος, γιὰ τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν ἀγωνιστικότητά του, ἐπονομάστηκε δεύτερος "Χρυσόστομος" καὶ τιμᾶται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μας στίς 5 Φεβρουαρίου. Ἀποχαιρετώντας τὴ νεοφώτιστη ἡγεμονίδα, τῆς δῶρισε μικρὸ τεμάχιο τιμίου ξύλου ἀπὸ τὸν Σταυρὸ τοῦ Κυρίου. Τὸ τεμάχιο, τὸ πιὸ πολῦτιμο

ιερό κειμήλιο του καθεδρικού ναού της Άγίας Σοφίας του Κιέβου, έφερε την έπιγραφή: «'Ανακαινίσου ένώπιον του Θεού, γη της Ρωσίας, μέ τό βάπτισμα πού δέχθηκε ή εύσεβής ήγεμονίδα ΞΟλγα».

Έπιστροφή στη Ρωσία

Η ΞΟλγα επέστρεψε στη Ρωσία μέ συνοδεία κληρικών. Πήρε μαζί της λειτουργικά βιβλία, εικόνες καί έκκλησιαστικά σκεύη. ΞΕσπειρε τόν Χριστιανισμό καί έγινε γιά όλους άξιόμιμτο παράδειγμα άρετης. Κατάργησε τή φορολογία καί φερόταν μέ περισσότερη φιλάνθρωπία, δικαιοσύνη καί ταπείνωση. Τό «Ρωσικό Χρονικό» άναφέρει, επίσης, ότι επέτρεψε νά καταστραφούν οι ειδωλολατρικοί βωμοί καί νά οικοδομηθούν έκκλησίες, όπως της Άγίας Τριάδος στό Πσκόφ, του Άγίου Νικολάου πάνω στον τάφο του ήγεμόνα ΞΑσκοήντ, στό Κίεβο, καί της άγίας Σοφίας πάνω στον τάφο του ήγεμόνα Ντίρ, στην ίδια πόλη. Έκκλησία έχτισε καί στην ιδιαίτερη πατρίδα της, τό χωριό Βελίκαγια, στην όχθη του όμώνυμου ποταμού, πρós τιμήν του προφήτη Ηλία.

Τό ίδιο χρονικό μάς πληροφορεί ότι ή ΞΟλγα, με-

Τοιχογραφική άπεικόνιση της κοίμησης της Άγίας ΞΟλγας

τά τήν έπιστροφή της στό Κίεβο, επιδίωξε νά πείσει τόν Σβιατοσλάβο νά δεχθεί τόν Χριστιανισμό: «Τού έλεγε, λοιπόν, πολλές φορές: Παιδί μου, γνώρισα τή σοφία καί εύφραίνομαι. ΞΑν κι έσύ τή γνώρισεις, θά εύφρανθείς. Έκείνος, όμως, δέν έπαιρνε στά σοβαρά τά λόγια τουτα. Πώς νά δεχθώ ξένη πίστη; Η ντρούζινα μου (=βαραγκική στρατιωτική φρουρά) θά γελλάει σέ βάρος μου. Αύτή του έλεγε: ΞΑν βαπτιστείς έσύ, όλοι θά κάνουν τό ίδιο. Άλλά δέν άκουγε τή μητέρα του καί έμενε άσάληυτος στά ειδωλολατρικά έθιμα...».

Η ήγεμονίδα κοιμήθηκε, χωρίς νά πετύχει τή μεταστροφή του γιου της, τό 969, στις 11 Ιουλίου, ήμέρα κατά τήν όποία τιμάται ή μνήμη της.

Πρόδρομος του Χριστιανισμού στη Ρωσία

Η ΞΟλγα, μέ τό βάπτισμά της στην Κωνσταντινούπολη, προδιέγραψε τίς μελλοδικές προοπτικές της βυζαντινης Ξεραποστολής καί του Χριστιανισμού στη Ρωσία. Παρά τήν αντίδραση του γιου της Σβιατοσλάβου, τό παράδειγμά της άναμφίβοла επέδρασε στους έγγονούς της, γι' αυτό ό Γιαροπόλκ, άφενός, άντιμετώπιζε μέ εύμένεια τόν Χριστιανισμό καί ό Βλαδίμηρος, άφετέρου, τόν κατέστησε έπίσημη θρησκεία του Ρωσικού Κράτους, τό 988. ΞΟπως χαρακτηριστικά έπισημαίνει ό Ρώσος χρονόγράφος, ή ΞΟλγα «χρησίμευσε ως πειστικό παράδειγμα στον Βλαδίμηρο καί προετοίμασε τόν θρίαμβο της άληθινής θρησκείας στην πατρίδα». Ό ίδιος, άξιολογώντας τό βάπτισμα της ήγεμονίδας, μέ διθυραμβικό ύφος γράφει: «Η ΞΟλγα υπήρξε πρόδρομος της χριστιανικής γής (της Ρωσίας), όπως τό ροδοχάραμα προηγείται του ήλιου καί ή αύγή προηγείται της ήμέρας, γιατί αύτή έλαμψε όπως ή σελήνη τή νύχτα καί άκτινοβολούσε άνάμεσα στους άπίστους όπως τό μαργαριτάρι στό βούρκο, καθώς ό λαός ήταν μολυσμένος από τήν άμαρτία καί δέν είχε άκόμα καθαριστεί μέ τό άγιο βάπτισμα... ΞΕτσι έμεις άναφωνούμε σ' αύτήν: Χαίρε έσύ πού γνώρισες στους Ρώσους τόν Θεό! Γιατί υπήρξαμε οι άπαρχές της διαθήκης της μ' Έκείνον. Αύτή ήταν από τους Ρώσους ή πρώτη πού μπήκε στη Βασιλεία του Θεού. Καί τά παιδιά των Ρώσων αύτήν έχουν ως όδηγό τους, καθώς, από τόν θάνατό της, πρεσβεύει στον Θεό γι' αυτά».

Μ.Σ.Π.

ΝΕΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΚΕΝΥΑΣ

Μέσα στή χαρμόσυνη ατμόσφαιρα τής περιόδου μετά τό Πάσχα, στους χώρους του Διδασκαλικού Κολλεγίου, πραγματοποιήθηκε ή 24η τελετή αποφοίτησης τών σπουδαστών τής Πατριαρχικής Σχολής τής Κένυας «'Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος Γ'». Ή ήμέρα ξεκίνησε μέ τήν τέλεση τής θείας Λειτουργίας πού έγινε στό Παρεκκλήσιο τής Σχολής καί στήν όποία προεξήρχε ό Σεβ. Μητροπολίτης Κένυας κ. Μακάριος μέ τή συμμετοχή κληρικών από διάφορες φυλές τής Κένυας. Στή Λειτουργία έψαλε μελωδικά ή χορωδία τής Σχολής, αποδίδοντας τούς ύμνους σέ διάφορες τοπικές άφρικανικές διαλέκτους, άλλιά καί στήν έλληνική γλώσσα.

Μετά τήν 'Απόλυση καί ένα σύντομο διάλειμμα μέ σκοπό τήν τακτοποίηση καί τών τελευταίων λεπτομερειών, ξεκίνησε ή πομπή από τό Μητροπολιτικό οίκημα, ψάλλοντας τό «Χριστός 'Ανέστη» σέ διάφορες γλώσσες καί διαλέκτους. Προπορεύονταν οι σπουδαστές, ακολουθούσαν οι άπόφοιτοι καί στό τέλος οι καθηγητές καί ό Μητροπολίτης. Όλοι μαζί κατέληξαν στό Ναό τής 'Αγίας Σοφίας, πού βρίσκεται στό χώρο του Διδασκαλικού Κολλεγίου, όπου περιμέναν οι ιερείς μέ τούς συγγενείς καί φίλους τών άποφοίτων.

Ή τελετή ξεκίνησε μέ τήν ανάγνωση από τόν Σεβ. Μητροπολίτη Κένυας κ. Μακάριο, μιάς ιδιαίτερης προσευχής για τήν περίσταση. 'Ακολούθησε ή πα-

ρουσίαση ενός σύντομου προγράμματος ύμνων καί παραδοσιακών τραγουδιών από τίς χορωδίες τής Σχολής, του Δημοτικού Σχολείου «'Αγιος Κλήμης» καί τής μικτής χορωδίας τής Μητροπόλεως.

Τό έπίκαιρο μήνυμα του Μακ. Πατριάρχη 'Αλεξανδρείας καί πάσης 'Αφρικής κ. Θεοδώρου Β', άνέγνωσε ό Θεοφ. 'Επίσκοπος Κισούμου καί Δυτικής Κένυας κ. 'Αθανάσιος. Στο μήνυμά του ό Πατριάρχης αναφέρθηκε στό βίο, τήν προσφορά καί τό μαρτύριο του ιδρυτή τής 'Εκκλησίας 'Αλεξανδρείας, του 'Αποστόλου καί Εύαγγελιστή Μάρκου, καλώντας τούς φοιτητές νά τόν έχουν ως πρότυπο στή ζωή τους.

'Αμέσως μετά τόν λόγο πήρε ό Σεβασμιώτατος Κένυας, ό όποίος αναφέρθηκε στό σπουδαίο γεγονός τής αποφοίτησης καί στήν προσωπική του χαρά καί συγκίνηση, διότι ό Θεός τόν άξίωσε νά γίνει για άκόμη μία φορά μάρτυρας, αυτής τής ώραίας καί ιστορικής ήμέρας στή ζωή τής Σχολής. Κάλεσε τούς σπουδαστές νά αντιμετωπίζουν πάντοτε μέ σοβαρότητα τό έργο τής 'Ιεραποστολής καί νά πορευθούν μέ αυτοπεποίθηση προς τά «έθνη», προκειμένου νά κηρύξουν τό Εύαγγέλιο τής 'Αναστάσεως, τής χαράς καί τής δικαιοσύνης στους ανθρώπους πού θά κληθούν νά διακονήσουν. Τούς συνέστησε, έπίσης, νά συνεχίσουν καί στήν προσωπική τους ζωή τό καθημερινό πρόγραμμα τών 'Ακολουθιών καί τής προσευχής, όπως τό βίωσαν κατά τήν περίοδο τής τριετούς φοίτησής τους στή Σχολή. Νά μελετούν τήν 'Αγία Γραφή καί νά συμμετέχουν ενεργά στή λειτουργική ζωή τής 'Εκκλησίας κάνοντας ύπακοή στους 'Επισκόπους τους καί στους πνευματικούς τους πατέρες.

'Αναφέρθηκε, έπίσης, στις ταραγμένες πολιτικές καταστάσεις πού επικρατούν σέ πολλές χώρες τής 'Αφρικανικής 'Ηπείρου, οι όποιες μαστίζονται από φυλετικές διενέξεις καί πολέμους, προτρέποντας τούς άπόφοιτους νά υπηρετούν πάντοτε τό κοινό συμφέρον, τή δικαιοσύνη, τήν ειρήνη καί τήν καταλληλή, έχοντας άπόλυτη έμπιστοσύνη στό θέλημα του Θεού.

Όλοκληρώνοντας τήν όμιλία του, ό Μητροπολίτης Κένυας, δέν παρέλειψε νά εύχαριστήσει τόν Πα-

τριάρχη Ἀλεξανδρείας γιά τήν συνεχή στήριξη καί τήν ἔμπρακτη ἀγάπη του στό ἔργο πού ἐπιτελεῖται στήν Πατριαρχική Σχολή, ὑπενθυμίζοντας ὅτι ὁ Πατριάρχης Θεόδωρος εἶχε πει παλαιότερα: «ἐδῶ χτυπᾷ ἡ καρδιά τῆς Ἱεραποστολῆς». Εὐχαρίστησε ἀκόμη, τοὺς δύο ἱστορικούς ἡγέτες τόν Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου Μακάριο καί τόν Κενυάτη Πρόεδρο Κενυάτα, γιά τήν γενναιοδωρή προσφορά τους πρὸς τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Κένυας. Ἐκλήισε τήν προσηλιθία του εὐχαριστώντας τοὺς καθηγητές καί τοὺς λοιπούς συνεργάτες πού βοήθησαν καί κατά τό τρέχον ἀκαδημαϊκό ἔτος, κοπιάζοντας καί κάνοντας

πολλές θυσίες ὥστε τό ἔργο τῆς Σχολῆς νά συνεχιστεῖ ἀπρόσκοπτα.

Ἀκολουθῶς ἐγινε οἱ ἀπονομή τῶν πτυχίων καί δόθηκαν βραβεῖα στοὺς ἀριστούχους κάθε ἔτους. Νά σημειωθεῖ ὅτι ἐφέτος ἀποφοίτησαν νέοι μέ χῶρες καταγωγῆς τήν Τανζανία, τήν Οὐγκάντα, τή Ρουάντα, τό Μπουρούντι, τό Μαλίαι καί τήν Κένυα. Στό τέλος τῆς τελετῆς οἱ μικροὶ μαθητές τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου παρουσίασαν πλούσιο ἑορταστικό πρόγραμμα μέ τοπικούς χορούς καί παραδοσιακά τραγούδια.

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κένυας

Ἐκδήλωση τιμῆς γιά τόν Μητρ. Πενταπόλεως κ. Ἰγνάτιο

Μέ τήν Ἀνώτατη Τιμητική Διάκριση τῆς Τοπικῆς μας Ἐκκλησίας, τόν Χρυσό Σταυρό μετά Διπλώματος, τιμήθηκε ἀπό τόν Σεβ. Μητροπολίτη Δημητριάδος κ. Ἰγνάτιο, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πενταπόλεως κ. Ἰγνάτιος Μαδενλίδης, Ἱεράρχης τοῦ Παλαιφάτου Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, ὁ ὁποῖος ἐπί σαράντα ἔτη ἀφιέρωσε τή ζωή του στήν μετάδοση τοῦ Εὐαγγελίου στήν Ἀφρική. Ἡ ἐκδήλωση πραγματοποιήθηκε στήν αἴθουσα τῆς ΓΕΧΑ Βόλου, παρουσίᾳ πλήθους κληρικῶν καί λαϊκῶν καί ἦταν ἐνταγμένη στά πηλαίσια τῆς Ἑβδομάδας Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς 2016.

Ὁ Σεβ. Δημητριάδος κ. Ἰγνάτιος ἐπεσήμανε ὅτι ὁ Σεβ. Πενταπόλεως «ἀφιέρωσε τήν ζωή του στή Μαύρη Ἠπειρο, γιά νά φέρει τόν Χριστό στίς καρ-

διές τῶν ἀδελφῶν μας, πού διψοῦν γιά τήν ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ. Τοῦ ζητοῦμε νά δεχθεῖ αὐτή τήν τιμή, ὡς ἐλάχιστο ἀντίδωρο τοῦ σπουδαίου ἔργου του. Ὁ ἴδιος δέν ἔχει ἀνάγκη ἀπό τέτοιες τιμές. Ἐμεῖς νιώθουμε τήν ἀνάγκη νά ἐκφράσουμε τήν εὐγνωμοσύνη μας, γιατί σέ μία τέτοια ἐποχή, ὅπου κυριαρχεῖ ἡ βία καί ἡ τρομοκρατία, ἀνθρωποὶ σάν κι ἐκεῖνον γίνονται ἀγγελιοφόροι τῆς εἰρήνης τοῦ Χριστοῦ, πού σπέρνουν τόν λόγον τοῦ Θεοῦ στίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων, γιά νά βρῖσκουν τόν ἀληθινό σκοπό τῆς ζωῆς τους...». Τόνισε, ἐπίσης, ὅτι «στό πρόσωπο τοῦ Ἱεραποστόλου Ἱεράρχου τιμοῦμε καί ὄλους τοὺς Ἱεραποστόλους, πού θυσίασαν τή ζωή τους, γιά νά φέρουν τό μήνυμα τοῦ Χριστοῦ στόν κόσμο...».

Ἀπό τήν πλευρά του ὁ Σεβ. Πενταπόλεως ἐξέφρασε τήν ἐκπληξή του γιά τήν τιμή καί εὐχαρίστησε ἀπό καρδιάς, λέγοντας μεταξύ ἄλλων: «Ἔχω τήν αὐτογνωσία ὅτι εἶμαι ἀνάξιος, ἀλλά ὅπου πῆγα καί ὅ,τι ἔκανα προσκεκλημένος τό ἔκανα, καίτοι τοποθετῶ τόν ἑαυτό μου κάτω τοῦ μετρίου, ὅ,τι ἔχω τό δίνω μέ τήν καρδιά μου καί ἄν ξαναγεννιόμουν, θά ἤθελα νά ἐπαναλάβω τό ἴδιο ἔργο μέσα στήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ...».

Ἡ ἐκδήλωση ὁλοκληρώθηκε μέ τήν ὁμιλία τοῦ τιμηθέντος Μητροπολίτη μέ ἐπίκαιρο πνευματικό θέμα.

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Δημητριάδος

Ζώντας μέ την προσδοκία γιά ένα καλύτερο αύριο...

Ἡ Ἱερά Μητρόπολή μας, μεριμνώντας γιά τήν ἀπρόσκοπτη καί ἀγόγγυστη πρόοδο τοῦ ἱεραποστολικοῦ - ποιμαντικοῦ ἔργου, οἰκοδόμησε δύο νέα πρεσβυτέρια, τά ὁποῖα θά ἐξυπηρετήσουν τίς ἀνάγκες δύο κληρικῶν μας καί τῶν πολυμελῶν οικογενειῶν τους. Χτίζουμε, ἐπίσης, τρεῖς ἀκόμη κατοικίες, παραπλευρῶς τῶν ἐνοριακῶν ναῶν, στίς ὁποῖες θά στεγαστοῦν ἰσάριθμες ἱερατικές οἰκογένειες.

Ἐνῶ ἔχουμε καλοῦς καί εὐλαβεῖς κληρικούς, καθώς καί πολλοῦς ἀξιους ὑποψηφίους νά ἱερωθοῦν, δυστυχῶς, δέν μπορούμε νά τοὺς συνδράμουμε ὅσο θά θέλαμε, ἀλλά καί ὅσο πρέπει, προκειμένου ἐκεῖνοι ἀπαλλαγμένοι ἀπό τίς καθημερινές βιοτικές ἔγνοιες, νά ἀφιερωθοῦν ἀπερίσπαστοι σέ ὅ,τι τό ὑπεύθυνο ἱερατικό τους ὑπόργημα ἀπαιτεῖ.

Αὐτή τήν περίοδο οἰκοδομοῦμε τρεῖς νέους ναοὺς, ὅμως παρά τίς ἐπίμονες καί ἐπίπονες προσπάθειές μας, 15 ἱερεῖς μας λειτουργοῦν σέ ἀχυροκαλύβες ἢ στήν καλύτερη περίπτωση σέ πλινθόκτιστους ναοὺς. Οἱ μὲν πρῶτες κινδυνεύουν ἀνά πᾶσα στιγμή – ἰδιαίτερα κατά τήν περίοδο τῆς ξηρασίας – νά πάρουν φωτιά ἢ νά γκρεμιστοῦν ἀπό τοὺς θεελλήδεις ἀνέμους, οἱ δέ δεῦτεροι ἀπειλοῦνται μέ κατάρρευση καί ἰσοπέδωση ἀπό τίς δυνατές βροχοπτώσεις.

Καθημερινά δεχόμαστε τίς ἱκετευτικές παρακλήσεις τῶν ἱερέων καί τῶν πιστῶν μας, νά οἰκοδομήσουμε καί στήν ἐνορία τους κάποιο ναό, ὥστε νά ἐξυπηρετοῦνται ἀξιοπρεπῶς στίς λατρευτικές τους ἀνάγκες. Οἱ οικονομικές συνθῆκες, δυστυχῶς, δέν μᾶς τό ἐπιτρέπουν, ἀλλά δέν ἀπελπιζόμαστε γιὰ τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ δέν θά μᾶς ἀφήσει. Ὅλα ὅσα ἔχουμε πετύχει καί καταφέρει στόν ἱεραποστολικό ἀγρό, ἔγιναν στό Ὅνομά Του καί μέ τή χάρη Του. Ἐκεῖνος θά φωτίσει τίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων πού θά συνδράμουν καί τό ἔργο αὐτό. Ἀμήν γένοιτο!

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κατάγκας

ΚΟΝΤΑ ΣΤΟΥΣ ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥΣ

Τήν Τρίτη τῆς Διακαινησίμου, 3η Μαΐου 2016, ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Μπραζαβίλ καί Γκαμπόν κ. Παντελεήμων, συνοδευόμενος ἀπό τοὺς ἱερεῖς π. Μάξιμο Oumba, Γενικό Ἀρχιερατικό Ἐπίτροπο καί Ἐφημέριο τοῦ Ἱεροῦ Καθεδρικοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Pointe-Noire, π. Λευρέντιο Mpinga, Ἐφημέριο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου Pointe-Noire, π. Σιλουανό Νκουκου, Ἐφημέριο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς Pointe-Noire, καθώς καί ἀπό συνεργάτες τοῦ φιλιανθρωπικοῦ ἔργου τῆς Ἐπισκοπῆς, ἐπισκέφθηκε τίς φυλακές τῆς πόλεως γιά νά

προσφέρει, ἐκ μέρους τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας ὑλική βοήθεια συμπαράστασης στοὺς 360 κρατούμενους.

Κατά τή διάρκεια τῆς ἐπισκέψεώς του ὁ Ἐπίσκοπος εἶχε τήν εὐκαιρία νά συναντηθεῖ μέ ὄλους τοὺς κρατούμενους, στοὺς ὁποίους μίλησε γιά τήν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου καί τήν προσωπική καθενός ἐκάστου καί τοὺς ἀπνύθινα λόγους συμπαράστασης.

Ἀπό τήν Ἱερά Ἐπισκοπή Μπραζαβίλ καί Γκαμπόν.

Ἑρώτηση:

Ἐπιτρέπεται οἱ Ὀρθόδοξοι ἱεραπόστολοι νά κάνουν ἱεραποστολή στά μέλη τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καί τό ἀντίθετο;

Ἀπάντηση:

Αὐτή ἡ ἐρώτηση προκλήθηκε ἀπό τήν ἀνάγνωσις δύο ἄρθρων πού περιέχονται στό τεύχος 134 τοῦ Ἀπριλίου-Ἰουνίου 2015 τοῦ περιοδικοῦ «Πάντα τά Ἔθνη».

Τό ἕνα μᾶς πληροφορεῖ ὅτι στή Ρουάντα τῆς Ἀφρικῆς σέ μιά περίπτωση βαπτίστηκαν Ὀρθόδοξοι χριστιανοί ἰθαγενεῖς, τῶν ὁποίων τό σύνολο σχεδόν «ἀποτελοῦσαν μέχρι πρὶν λίγο καιρό ὀργανωμένες κοινότητες διάφορων προτεσταντικῶν ὁμολογιῶν» (σελ. 8).

Τό ἄλλο μᾶς περιγράφει τό ἐξῆς: «Ένας νεαρός μέ «σοβαρά πνευματικά καί σωματικά προβλήματα... προσπάθησε νά βρεῖ θεραπεία σέ φημισμένους ψυχοθεραπευτές. Στή συνέχεια πηλίσασε ἕνα φημισμένο προτεστάντη Πάστορα. Ἐκεῖνος τοῦ ἔκανε κάποιους ἐξορκισμούς. Ἡ κατάσταση δέν βελτιωνόταν. Καί τότε ὁ Πάστορας τοῦ εἶπε: “Ἐγώ αὐτό μπορῶ νά σοῦ κάνω. Ἄν θέλεις κάτι περισσότερο πηγαινε στους Ὀρθοδόξους”» (σελ. 2). Αὐτά μᾶς δίνουν ἀφορμή καί ἕνα περίγραμμα γιά τίς θέσεις καί τήν ἀντιμετώπιση τῶν Προτεσταντῶν πού προσέρχονται στήν Ὀρθοδοξία. Πλὴν ὅμως πρέπει τό θέμα νά ἀντιμετωπισθεῖ προσεχῶς πιό ἐπίσημα.

Πάντως, ἀπό αὐτές τίς δύο πληροφορίες μποροῦμε νά ἀντλήσουμε τά ἐξῆς: Αὐτή τῆ συνείδηση φαίνεται ὅτι εἶχε ὁ προτεστάντης πάστορας γιά τοὺς Ὀρθοδόξους ἱερεῖς καί αὐτήν τήν ἀντιμετώπιση, ὑποδοχή - ἀποδοχή, εἶχαν τά μέλη προτεσταντικῶν κοινοτήτων ἀπό τόν ἐπιχώριο ὀρθόδοξο ἀρχιερέα.

Καί τίθεται τώρα τό ἐρώτημα: Αὐτό πού συνέβη μέ τοὺς Προτεστάντες συμβαίνει ἢ μᾶλλον μπορεῖ νά συμβαίνει καί μέ τά μέλη τουλάχιστον ὅλα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας; Καί τίθεται τό ἐρώτη-

μα αὐτό, γιατί καί οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ συνήθως θεωροῦν αὐτάρκεις ἑαυτοὺς ὡς (καί) μέλη τῆς Μιάς, Ἁγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐξήλληλου καί ἐμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι μπορούμε νά ἰσχυρισθοῦμε ὅτι δέν εἶναι Ἐκκλησία ἡ Παλαιὰ Ρώμη καί οἱ ἀνήκοντες σ’ αὐτή; Φυσικά μιλάμε γιά τίς ἐπισκοπές τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς πού ἔχουν τήν ἀποστολική διαδοχή καί ὄχι γιά τό διοικητικό σύστημα, τό παπικό, ἢ τίς διάφορες ἐσφαλμένες προσωπικές ἢ γενικότερες δοξασίες καί θεωρίες.

Ἐπομένως θά λέγαμε μᾶλλον δέν πρέπει νά κάνουμε ἱεραποστολή ἢ μιά Ἐκκλησία στά μέλη τῆς ἄλλης καί μάλιστα μετά τήν ἄρση τῶν ἀναθεμάτων τοῦ 1054, ἡ ὁποία ἔλαβε χώρα τό ἔτος 1965.

Αὐτό δέν σημαίνει ὅτι δέν πρέπει νά δεχόμαστε μέλη τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας στήν Ὀρθόδοξη, ἐφ’ ὅσον τό ἐπιθυμοῦν διακαῶς, ἢ ἐφ’ ὅσον οἱ ἀνάγκες τό ἀπαιτοῦν π.χ. ὅταν

ὑπάρχει ἕνας μεικτός γάμος, ὅπου ὁ ἕνας σύζυγος εἶναι Ρωμαιοκαθολικός καί ὁ ἄλλος Ὀρθόδοξος.

Πολλύ περισσότερο εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά διαφωτίζουμε ὅλα τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας στίς διαφορές ἢ πλάνες τοῦ παπικοῦ ἢ κάθε ἄλλου συστήματος, ὅπως ἄλλωστε κάνουμε καί στά πλανώμενα μέλη τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας. Αὐτό π.χ. μποροῦμε νά τό κάνουμε στά θέματα τοῦ Filioque καί τοῦ πρωτείου ἐξουσίας (καί τοῦ ἀλαθῆτου;) τοῦ Πάπα) ἐκτός τῶν ἄλλων καί βάσει αὐτῶν πού ἔχουμε γράψει στά τεύχη τοῦ περιοδικοῦ μας «Πάντα τά Ἔθνη» (134 καί 135 τῶν μηνῶν Ἀπριλίου-Ἰουνίου καί Ἰουλίου-Σεπτεμβρίου τοῦ 2015).

Παν. Ἰ. Μπούμης

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ...

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
ΦΛΩΡΙΝΗΣ, ΠΡΕΣΒΥΤΩΝ & ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ
531 00 ΦΛΩΡΙΝΑ
Τηλ.φ.: 2385028862, Τηλεομοιότ.: 2385028863

Θν Φλωρίνη τη 31η Μαΐου 2016

Πρός
τόν Θεοφιλέστατον Ήγασκτον
Φαναρίου
κ. Αγαθάγγελον
Γενικόν Διευθυντήν τής Αποστολικής
Διακονίας τής Εκκλησίας τής Ελλάδος
ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ

Θεοφιλέστατε και λίαν αγαπητέ ἐν Χριστῷ ἀδελφέ.
Μετ' ἱερᾶς ἐν Κυρίῳ καυχίσεως και εὐκταστοῦ συγκινήσεως
ἀνεξέμηθα ἀντίστα τῶν βιβλίων με τίτλον «ΕΚΚΑΟΓΛΑΔΙΟΝ» ἐξουον τῆς
ἀειθαλοῦς Αποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εὐγενεῖ
ἀμέτρητῶν καὶ φιλαδελφικῶν ὡς τυχούσῃ ἀποσταλθέντα ἡμῖν και σπεύδοντες
ἀομένως καὶ ἀνευθύμων πρὸς Ἑμᾶς θεοφικροδικοῦς εὐχαριστίας. Τά ὡς
ἕνω βιβλία φά διανεμηθῶν εἰς τοὺς κύκλους μελέτης Ἁγίας Γραφῆς τῆς
ἱερᾶς ἡμῶν Μητροπόλεως.

Ἀληθῶς μοναδικῆ ἀνεπαράληκτος και διαρκῆ ἡ προσφορὰ τοῦ
Ἑκκλησιαστικοῦ τούτου Ὄργανου, ἡ οὐσιαστικὴ παρουσία και αἱ
φιλόθεοι θεραπειατικαί του ὁποῖου τιμοὶ ἀπὸ ἐτῶν και κοσμοῦ τῶν
Ἀγιωτῶν ἡμῶν Ἑκκλησίας.

Πρὸς δὲ τούτους ἐκφράζοντες τὴν πρὸς Ἑμᾶς εὐκταστὴν και
ἀπεριόριστον εὐγνωμοσύνην ἡμῶν διὰ τὴν συνεχῆ και θαυρῶν ἐνίσχυση τοῦ
τομαρτικοῦ ἔργου τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερᾶς Μητροπόλεως, μέσω τῶν ὡς ἑμῶν
ἀποσταλθέντων ἐντύπων, και διὰ τῶν ἀντιτύπων τῆς Ἁγίας Γραφῆς τὰ
ὅποια οὐ παύομεθα διανεμόμενοι οὐ μόνον τοῖς κληρικαῖς και τοῖς
κατηχομένους ποσίοις ἀλλ' ἐτι και τοῖς μελλονόμενοις ζῆυεσιν, ὡς και
τοῖς ὑπερτοῖσι ἐν τοῖς παραμεθοριοῖς φυλακίας και ταῖς στρατιωτικαῖς
μονάσι τῆς Μητροπολιτικῆς ἡμῶν περιφερείας...

† Ο Φλωρινός Πρεσβύτερος & Θεσσαλίας
ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

*Μετ' ἱερᾶς ἐν Κυρίῳ καυχίσεως
ἀνεξέμηθα ἀντίστα τῶν βιβλίων με τίτλον
«ΕΚΚΑΟΓΛΑΔΙΟΝ» ἐξουον τῆς ἀειθαλοῦς
Αποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἑκκλησίας τῆς
Ἑλλάδος εὐγενεῖ ἀμέτρητῶν καὶ φιλαδελφικῶν
ὡς τυχούσῃ ἀποσταλθέντα ἡμῖν και σπεύδοντες
ἀομένως και ἀνευθύμων πρὸς Ἑμᾶς θεοφικροδικοῦς
εὐχαριστίας.*

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΥΔΡΑΣ, ΣΠΕΤΣΩΝ, ΛΙΓΝΗΣ
ΣΦΜΙΟΝΙΔΟΣ & ΤΡΟΙΖΗΝΙΑΣ
-180 40 ΥΔΡΑ-

Ἐν Ὑδρᾷ τη 31ῃ Μαΐου 2016

Πρὸς
τόν Θεοφιλέστατον Ήγασκτον Φαναρίου
κ.κ. ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΝ
Γεν. Διευθυντὴν τῆς Αποστολικῆς Διακονίας
Ἰαοῦ 1
115 21 εἰς Ἀθήνας

Θεοφιλέστατε,
Ἐξαιρετικῶς ἐξαιρετικῶς ἐξαιρετικῶς!

Μετὰ πολλῆς χαρᾶς και συγκινήσεως ἐλάβομεν
διὰ μίαν ἀειτὴν φάση, τὰ ὡς ἑμῶν ἀποσταλθέντα κάρθια, περιέχοντα τὸ
Φαρμακευτικὸν ὕλικον διὰ τῆς ἀνάγκης τῶν δὸς Νοσηλευτικῶν Ὑπομνημάτων
τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱ. Μητροπόλεως και ἀπευδομεν, ἕνα ἐκ μέσης καρδίας
Σᾶς εὐχαριστήσωμεν και Σᾶς συγχαροῦμεν διὰ τὴν τακτικὴν ἀποστολήν
τοῦ ὕλου ὕλικου.

Και πάλιν ἐργασθε πολῦτιμος ἀρωγός και στρεφίετε με
τόν κλέον οὐσιαστικὸν τρόπον, τὸν δικὸν μας κόπον και μόχθον νά
κρατηρομεν ἐν λειτουργίᾳ, τὰ δύο Νοσοκομεία μας ἐν μέσω δευτῆς
οικονομικῆς καταστάσεως.

Ὅθεν, εὐχαριστοῦντες Ἑμᾶς, δεόμεθα τοῦ
Κυρίου, ὅπως Σᾶς χαρῆξῃ ἐπὶ πολλὰ, πανευφρόσυνα και πλήρη παντός ἀπὸ
Θεοῦ καταθυμίου, τοὺς δὲ τιμίους συνεργάτας Σας στήριξῃ και εὐλογῇ,
διατελοῦμεν

Μετὰ βαθύτατης ἀγάπης και ἐξαιρετοῦ τιμῆς
Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
ΥΔΡΑΣ, ΣΠΕΤΣΩΝ & ΤΡΟΙΖΗΝΙΑΣ
† Ο Φλωρινός Πρεσβύτερος & Θεσσαλίας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΑΛΚΙΔΟΣ

Χαλκίδα 4 Ἀπριλίου 2016

Θεοφιλέστατον
Ἐπίσκοπον Φαναρίου
κύριον ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΝ
Γενικόν Διευθυντὴν τῆς Αποστολικῆς Διακονίας
τῆς Εκκλησίας τῆς Ελλάδος
Ἰαοῦ 1
115 21 εἰς Ἀθήνας.

Θεοφιλέστατε,
Εὐσεβῶτως προαγόμεθα, νά Σᾶς εὐχαριστήσωμεν θερμότατα,
διότι εἶχετε τὴν εὐλογημένην πρωτοβουλία, νά μεμνήσθε διὰ τὴν
προσφορὰν φαρμάκων εἰς τὸ Κοινωνικὸν Ἱατρεῖον και Φαρμακεῖον τῆς
ἱερᾶς ἡμῶν Μητροπόλεως, μέσω σχετικῶν προγράμματος προσφορᾶς
τῆς Αποστολικῆς Διακονίας τῆς Εκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ προσφερόμενα εἶδη καταγράφησαν ἤδη ἀπὸ τοὺς ἀρμοδίους
ἐθελοντές και διατίθενται πρὸς χρῆσιν, εἰς τοὺς ἔχοντες ἀνάγκη
συνανθρώπων μας. Συνημμένως ἀποτέλλομεν Ἑμῖν, τὸ ὡς ἑμῶν
2270/4.4.2016 Δελτία Ποσοτικῆς Παραλαβῆς τῶν προσφερόμενων εἰδῶν.

Ἡ ἀνωτέρω προσφορὰ τῆς Αποστολικῆς Διακονίας εἶναι
πολύτιμος, διότι ἀπὸ τὸ Κοινωνικὸν Ἱατρεῖον και Φαρμακεῖον, τὸ
ὅποιον λειτουργοῦμε ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Φαρμακευτικοῦ Συλλόγου
Εἰβοίας, τοῦ Ἱατρικοῦ Συλλόγου και τοῦ τοπικοῦ παραρτήματος τοῦ
Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, βοηθοῦνται τακτικῶς 380 ἄνθρωποι και
ἀνασφαλιστοὶ συνάνθρωποι μας, οἱ ὅποιοι γίνονται ἀποδέκτες, και δι'
αὐτοῦ τοῦ τρόπου, τῆς στοργῆς και τῆς ἀγάπης τῆς Ἁγίας μας
Εκκλησίας.....

Ἐπὶ τούτοις διατελοῦμεν,
*Μετὰ σεβάσμιου, ἀγάπης και ἀρεμῆς
ἐξαιρετικῶν φιλανθρωπιῶν*

Special Olympics
Hellas
Ο Πρόεδρος

Θεοφιλέστατον
Ἐπίσκοπον Φαναρίου κ.κ. Αγαθάγγελον
Γενικὸν Διευθυντὴν τῆς Αποστολικῆς Διακονίας
τῆς Εκκλησίας τῆς Ελλάδος

Ἀθήνα, 8 Ἰουνίου 2016
Ἀριθμ. Πρωτ.: 496

Θεοφιλέστατε,
Με τὴν ἐπιστολήν αὐτήν θα ἤθελα νά σας ἐκράσω και προσωπικῶς τῆς θερμῆς εὐχαριστίας μας
για τὴ φιλοξενία στο φοιτητικὸν οκιτροφεῖο τῆς Αποστολικῆς Διακονίας στο Αιγάλεω στις
4 Ἰουνίου 2016 τῶν ἀθλητῶν και τῶν προπονητῶν τους, ποὺ ἦλθαν ἀπὸ τὰ Ιωάννινα και
τῆς Σέρρες, προκειμένου νά συμμετάσχουν στο Πανελλήνιο Πρωτάθλημα Ἰσπικῆς
Δεξιοτεχνίας τῶν Special Olympics.

Εἶναι πολὺ σημαντικό τόσο για τοὺς ἀθλητῆς ἀλλὰ και για ἀλόκληρο το Κίνημά μας νά σας
ἔχουμε δίπλα, ἀρωγούς και υποστηρικτές, στο ἔργο μας για κοινωνικὴ ἐνταξὴ τῶν
ατόμων με διανοητικὴ ἀναπηρία.

Διὰ φιλανθρωπίας ἡμῶν
Διονύσιος Κοδέλλας
Πρόεδρος ε.ε.

Special Olympics Ἑλλάς
Οργανισμὸς Ἀειζῆτις 897, 119 *41 61, Πίπρος Γουλιῆ, 115 10 Ἀθήνα
Τηλ. 211 2013 000, Fax 210 7791 715, Email info@specialolympics-hellas.gr
www.specialolympics-hellas.gr, www.facebook.com/specialolympics-hellas

στό Θεοφιλέστατο
Ἐπίσκοπο Φαναρίου
κ. Ἀγαθάγγελου,
Γενικό Διευθυντή τῆς
Ἀποστολικῆς Διακο-
νίας τῆς Ἐκκλησίας
τῆς Ἑλλάδος, ἔστειλαν
οἱ Σεβ. Μητροπολίτες
Ἰδρας κ. Ἐφραίμ και
Χαλκίδος κ. Χρυσόστο-
μος γιὰ τὴν ἀποστολὴ
φαρμακευτικοῦ
ὑλικου καθὼς και
ὁ Σεβ. Μητροπολίτης
Φλωρίνης κ. Θεόκλη-
τος γιὰ τὴν προμήθεια
παιδογικῶν βιβλίων
ἀπὸ τίς ἐκδόσεις τοῦ
Ὄργανου.
Ὁ Πρόεδρος τοῦ
Ὄργανου Special
Olympics κ. Διονύσιος
Κοδέλλας, ἐπίσης,
εὐχαρίστησε με σχετικὴ
ἐπιστολή του γιὰ τὴν
φιλοξενία στὶς ἐγκατα-
στάσεις τοῦ Θεολογι-
κοῦ και Φοιτητικοῦ
Οικοτροφείου
τῆς Ἀποστολικῆς
Διακονίας, τῶν
ἀθλητῶν και
προπονητῶν τους,
οἱ ὅποιοι συμμετεῖχαν
στό Πανελλήνιο
Πρωτάθλημα
Ἰσπικῆς Δεξιοτεχνίας.

«τῶν δέ μαθητῶν καθὼς ἔνυπορεῖτό τις, ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς... ἀδελφοῖς»

(Πράξ. ια' 29)

Ἀπό 01-01-2016 ἕως 31-03-2016 προσεφέρθησαν στό Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τά παρακάτω χρηματικά ποσά γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἀπό τοῦς:

Dianantidis Kostas 64,81 • Ἀγγελίνα Παναγιώτη 300 • Ἀγγελόπουλο Πελοπίδα 30 • Ἀθανασόπουλο Κων/νο 15 • Ἀναστασία Κ. Εἰρήνη 30 • Ἀνδριανό Εὐάγγελιο 100 • Ἀντωνιάδου Σοφία 10 • Ἀντωνίου Σοφία 10 • Ἀντωνίου Περικλῆ 5 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 382) 15 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 753, 775) 300 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 136) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 732) 10 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 777, 214) 40 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 172) 30 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 108) 40 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1074) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 217) 35 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 763) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 189) 600 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 201,202) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 375) 82,66 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 200) 650 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 766) 40 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 1551) 90 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 192) 100 • Ἀττάρτ Ἀθανάσιο 10 • Αὐγέρη Παναγιώτη 190 • Βαθωμένου Βασιλική 20 • Βαρβεράκη Ἐλένη 20 • Βασιλοπούλου Σοφία 60 • Βεληθασάκη Γεώργιο 40 • Βέττα Γεωργία 60 • Βλάχο Σπυρίδωνα 50 • Βογιατζόγλου Ἐλένη 5 • Βούζαλη Θεόδωρο 5 • Βούληγερη Ποθύκαρπο 50 • Βουτσιλάκο Ἰωάννη 50 • Γατο-

πούλου Ποθυξένη 45 • Γαυρίδου Σοφία 100 • Γεωργακοπούλου Ἀθηνᾶ 20 • Γιανναρᾶ Μαρία 30 • Γκανασούλη Ταξιάρχη 20 • Γκασδαγλή Ἀντώνιο 20 • Γρυδάκη Στέφανο 50 • Δαβάκη Σπυρίδωνα 150 • Δημακοπούλου Εὐαγγελία 30 • Διαμαντίδου Βασιλική 30 • Δουβλίδου Ἐλένη 100 • Δουβρη Ἀπόστολο 20 • Δούση Θεοδώρα 50 • Δριβήλα Γεωργία 70 • Εὐσταθίου Δάφνη 20 • Ζερβοῦ

Εἰρήνη 20 • Ζηλιανᾶ Ἐλένη 50 • Ζυγούρα Ἀνδρέα 15 • Ἡλιάδη Γρηγόριο 10 • Ἡσυχαστήριο «ΟΙ ΑΓ. ΘΕΟΔΩΡΟΙ» 30 • Θεοδοσιάδη Εὐγένιο 40 • Θηρεσία 20 • Ι.Κ. Εὐαγγελισμοῦ 50 • Ἱεροδιακόνου Ν. Ἀνδρέα 300 • Ἰουλιανή Καθηγουμένη 20 • Ἰωαννίδου Σταματούλα 42 • Κακαράντζα Ἀντώνιο 20 • Καλογήρου Κων/νο 50 • Καλογιάννη Μακρίνα 20 • Κανταρᾶ Ἰωάννη 5 • Καπ-

Μικρό Ὁρθόδοξο Κινεζάκι προσκυνᾷ τήν εἰκόνα τῶν Ἁγίων Μαρτύρων τῆς πατρίδας του

Μαθητές του σχολείου της Ίεραποστολής στη Σιέρρα Λεόνε της Ίερᾶς Μητροπόλεως Γουϊνέας

πή Άναστασία 30 • Καρπαθίου Ίσμήνη 1.000 • Κατσίκη Άθανάσιο 30 • Κερκύρα Δημήτριο 20 • Κετσιμπάση Χαρ. Μαρίκα 40 • Κληρονόμο Ίωάννη 50 • Κοκκινοφτά Κωστή 12 • Κοπιτοπούλου Έλένη 20 • Κορακιανίτου Άγ. 400 • Κορυφίδη Θεόδωρο 50 • Κοσμά Σεραφείμ 20 • Κούγια Αικατερίνη 30 • Κουίλοπούλου Έλένη 200 • Κουπαράνη Στέργιο 46 • Κουρκουμέλη Έλένη 200 • Κούστα Άλκιθέα 200 • Κουτσοκώστα Φώτιο 100 • Κρενδρόπουλο Γεώργιο 50 • Κωνσταντινίδη Γεώργιο 47,5 • Κωνσταντοπούλου Βούλα 20 • Λεβεσάνο Νικόλαο 300 • Λιβιεράτου Δήμητρα 50 • Λούκο Κων/νο 40 • Μάνεση Ίωάννα 60 • Μαραγκοῦ Στέλλα 10 • Μαργέλη Περικλή 200 • Μαρίνου Ξάνθου Ναυσικά 100 • Μαρκαντώνη Νικόλαο 15 •

Μητροπολίτη Λαρίσις 100 • Μιχαλάκη Άγγελική 50 • Μονή Άγ. Παρασκευῆς 20 • Μονή Σίμωνος Πέτρας 100 • Μονή Τιμίου Προδρόμου 5 • Μπακάλη Λουκά 20 • Μποζόπουλο Κων/νο 50 • Μποιώση Πέπη 20 • Μπουρνέη Βασιλική 18 • Νάννου Ειρήνη 50 • Νικιτέα Μαρία 10 • Νικολετόπουλο Διομήδη 50 • Νικολόπουλο Χρυσόστομο 50 • Ξαηλιαντέρη Όλυμπία 100 • Ο.Χ.Ε.Κ. Βύρωνος 200 • Παναγιωτουνάκο Γ. Σαράντο 50 • Πανταζόγλου Θεοφ. 150 • Παντζοπούλου Άδαμαντία 50 • Παπαγιαννοπούλου Δέσποινα 50 • Παπαγρηγορίου Στυλιανό 20 • Παπαδημητρίου Άπόστολο 100 • Παπαδιά Μαρία 6 • Παπαζάνη Γεράσιμο 50 • Παπαθανασοπούλου Παναγιώτα 100 • Παπανικολάου Μαίρη, Καθηγήτρια 30 • Παπανικολάου Νικ. 15 • Παπα-

σαραντόπουλο Παναγιώτη 50 • Παπασφυροπούλου Μέλιω 20 • Παπασαματίου Άφροδίτη 20 • Παπαχρήστου Ήλιάνα 300 • Παπαϊωάννου Άγγελική 50 • Παππά Μαρία 30 • Πατούνα Έμ. 60 • Παχιαδάκη Νικόλαο 30 • Πέγιου Χαρίκλεια 20 • Περάκη Μαρία 15 • Περδίκη Άθανασία 100 • Πετρή Κώστα 10 • Πετροπούλακη Άρυστειδη 50 • Πετρόπουλο Παναγιώτη 55 • Πουλλάκου Βασιλική 54.000 • Ρίζο Ήλία 10 • Σαββέλη Χριστόφορο 100 • Σαραφίδη Πέτρο 50 • Σιαπέρα Βασίλειο 95 • Σιμώνη Έμμ. Έλένη 25 • Σκορδιλάκη Καπετανάκη Εὐαγγελία 200 • Σκουλά Έμμανουήλ 100 • Σολδάτο Εὐάγγελιο 50 • Σόρρα Ίωάννα 100 • Σπάθη Θεόδωρο 20 • Σπινούλα Σπύρο 10 • Σταθοράκη Χρυσούλα 100 • Σταματάτου Άδαμαντία 40 • Σταυρόπουλο Σπυρίδωνα 15 • Στυλιανίδη Άνδρέα 40 • Τελωνιάδου Πατρικία 10 • Τζουανάκη Εὐσεβεία 20 • Τηγάνη Πασχάλη Έλένη 5 • Τραντά Θωμά 10 • Τραϊκάκη Σπυρίδωνα 50 • Τριανταφύλλου Εὐγενία 5 • Τσακίρη Κωνσταντίνο 10 • Τσιοκάνου Φρειδερίκη 50 • Τσιολλακούδη - Ματζιροπούλου Λεμονιά 30 • Τυριτίδου Αικατερίνη 20 • Υφαντή Ίωάννη 30 • Φιλόπτωχο Ταμείο Ι.Ν. Εὐαγγελισμοῦ 600 • Φούγια Κων/νο 200 • Φωτόπουλο Χρήστο 5 • Χαντζή Τριαντάφυλλο 75 • Χατζηαλεξάνδρου Άλέξανδρο 20 • Χατζηγεωργίου Μαρία 100 • Ψαρογιώργου Μαγκλήρα Παναγιώτα 50 • Ψαρουδάκη Παναγιώτα 100 • Ψιαχοῦλια Άντώνιο 30.

Επιμέλεια: Εὐάγγελος Δ. Ζουρδούμης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευχαριστήρια έπιστολή του Παναγιωτάτου Οικουμενικού Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίου	2
Σχόλια και προτάσεις Ὁρθοδόξων ἐπιστημόνων ἐπί προταθέντος κειμένου στήν Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδο	3
Ὁ Μητροπολίτης Ξάνθης στό Κονγκό Ἀπό τήν ἱερά Μητρόπολη Ξάνθης	9
Ἐθρονίσεις νέων Ἐπισκόπων στήν Κένυα καί τή Μοζαμβίκη Ἐπιμέλεια Γ.Ε.Ί	10
Χαιρετισμός τοῦ Σεβ. Μητροπολίτη Νιγηρίας κ. Ἀλεξάνδρου	14
Ἱεραποστολή καί Ὁρθοδοξία· ἀνάγκη ὁμολογίας ἢ ἐξόδου στόν κόσμο; Δημήτριος Κεραμιδάς	16
Ἁγία Ὑλγα· ἡ πρώτη Χριστιανή ἡγεμονίδα τῆς Ρωσίας Μ.Σ.Π.	20
Νέοι πτυχιούχοι θεολογίας ἀπό τήν Πατριαρχική Σχολή Κένυας Ἀπό τήν ἱερά Μητρόπολη Κένυας	24
Ἐκδήλωση τιμῆς γιά τόν Μητρ. Πενταπόλλεως κ. Ἰγνάτιο Ἀπό τήν ἱερά Μητρόπολη Δημητριάδος	25
Ζώντας μέ τήν προσδοκία γιά ἓνα καλύτερο αὐριο Ἀπό τήν ἱερά Μητρόπολη Κατάνγκας	26
Κοντά στοὺς φυλακισμένους Ἀπό τήν ἱερά Ἐπισκοπή Μπραζαβίλ καί Γκαμπόν	26
Νομοκανονικά Παναγιώτης Ἰ. Μπούμης	27
Εὐχαριστήριες ἐπιστολές	28
Δωρητές Εὐάγγελος Ζουρδούμης	29
Ἐξώφυλλο - Ὁπισθόφυλλο: Ἱερόπαιδες κατά τήν ὥρα τῆς θείας Λειτουργίας σέ Ναό τοῦ Μπουρούντι.	

Πάντα τὰ ἔθνη

ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ἔτος ΛΕ΄, τεῦχος 138, Ἀπρ. - Μάιος - Ἰούνιος 2016
Τριμηνιαῖο ἱεραποστολικό περιοδικό
ΚΩΔΙΚΟΣ 3536

* Πληροφορεῖ μέ τρόπο υπεύθυνο γιά τίς ὀρθόδοξες ἱεραποστολικές προσπάθειες ἀνά τόν κόσμο.

* Ἐνημερώνει πάνω στήν πολύμορφη πραγματικότητα τοῦ κόσμου, πού περιλαμβάνει τόσα ἔθνη μέ ποικίλα προβλήματα καί χαρίσματα.

Ἰδιοκτησία: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος - Ἰωάννου Γενναδίου 14 - Ἀθήνα 115 21.

Ἐκδότης-Διευθυντής: Ὁ Ἐπίσκοπος Φαναρίου κ. Ἀγαθάγγελος, Γενικός Διευθυντής τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἰασιίου 1, 115 21 Ἀθήνα.

Ἰδρυτής: Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων καί πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος. Διετέλεσε Διευθυντής κατά τά ἔτη 1981-1992.

Υπεύθυνος ὕλης: Εὐάγγελος Ν. Μαρινόπουλος.

Σύνταξη - Ἐπιμέλεια ἐκδόσεως: Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ἐπιστολές - Ἐμβάσματα: «PANTA TA ETHNI» Ἀποστολική Διακονία, Ἰω. Γενναδίου 14 — Ἀθήνα 115 21 — Τηλ. 210-7272.315 - 316. Fax 210-7272.310.

Συνδρομή γιά 1 χρόνο:

Ἑσπεριζοῦ	€ 5
Κύπρου	€ 12
Εὐρώπης	€ 12
Λοιπές χώρες	€ 14
Γιά τούς φοιτητές καί μαθητές:	€ 2,50
Τιμή τεύχους	€ 1,25

* Τό ποσόν τῆς συνδρομῆς ἔχει συμβολικό χαρακτήρα. Δέν ἀποσκοπεῖ μόνο στήν κάλυψη τῶν ἐξόδων ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ, ἀλλά καί στή διαμόρφωση υπεύθυνης ἱεραποστολικῆς συνειδήσεως. Γίνονται δεκτές προαιρετικές προσφορές γιά τήν ἐκδοση τοῦ περιοδικοῦ.

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Χρήστος Κοβαΐος.

Διεύθυνση: Πρωτομαγιάς 3 - 14568 Κρυονερί Ἀττικῆς

PANTA TA ETHNI (All Nations)

Year 35, No 138, Apr. - May- June 2016

The aims of the quarterly magazine "Panta ta Ethni" are:

* To provide information in a responsible way on Orthodox missionary efforts throughout the world.

* To arouse awareness of the multiform reality of the modern world.

Publisher: Bishop of Phanarion Agathangelos, General Director of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Founder: Archbishop of Tirana and all Albania Anastasios Yannoulatos. He was editor during 1981-1992.

Editorial Board: Foreign Mission Office of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Letters-Remittances: "PANTA TA ETHNI" (All Nations)

Apostoliki Diakonia, 14, Io. Gennadiou St. — 115 21

Athens — GREECE. Tel. ++3210.7272.315-316.

Subscription for 1 year:

Greece	€ 5
Cyprus	€ 12
Europe	€ 12
Other countries	€ 14

Printed: By Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Καλλιτεχνική ἐπιμέλεια: Τμήμα Φωτοστοιχειοθεσίας τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΠΑΡΩΡΘΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραμείο
Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
Αριθμός Άδειας
9

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1/2007 Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 01 3536

